

Ilmub kord nädalas.

TOIMETUS JA TALITUS:	TELLIMISE HIND:	KUULUTUSTE HIND:
Tallinn, Pagari tänn. № 1, tuba 17 (Sõjaministeeriumi majas). Awatud kella 8—15. Telefon 1-63 (Sõjawäe keskjaamast).	Aastas Mk. 300 Poolesaastas „ 150 Weerandaastas „ 75 Üksiknummer 15 marka.	1/1 lehekülge Mk 3600 1/2 „ „ 1800 1/4 „ „ 900 1/8 „ „ 450 1/16 „ „ 250

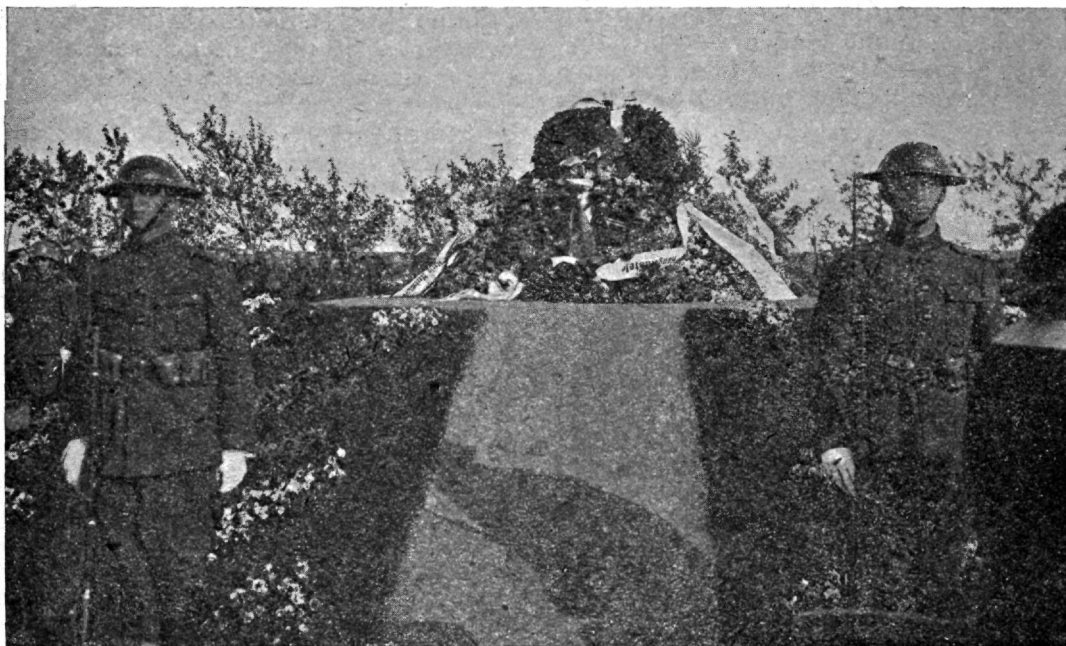
№ 24/25.

Laupäewal, 21. juunil 1924.

VI aastakäik.

S I S U:

K. Rotschild: Eesti rahvusliste rügementide formeerimine 1917 aastal. (Järg). — K—e.: Lennuwäe komplekteerimisest ja väljaõpetamisest. — J. J.: Salaluure wastu wõitlemine. — E. W.: Sideteenistus Saksa sõjawäes. — Wabadusristi kawalerid: kolonel-leitnant Richard Luik ja kolonel-leitnant Jaan Junkur. — J. J.: Talisman. (Jutustus). — Kapten R. W. Kent †. — M.: Kõrgemate sõjaõpeasutuste suwised praktilised õppused Nõukogude Wenes. — Ametlikud teated. — Ratsawõistlused Tartu garnisonis. — Wäljamaa sõjawäed. — Bibliograafia. — Mõndasugust. — Kroonika. — Üleriiklised kaitsewäe spordiwõistlused.

Wabadussõjas langenute mälestussamba nurgakiwi panek Tallinna sõjawäe surnuaial
8. juunil 1924.

Eesti rahvusliste rügementide formeerimine 1917 aastal.

(Järg.)

Walitud komisjon tuli weel sama päewa õhtul 118. diwiisi staabi ruumidesse kokku ja asus küsimuse arutamisele. Mitshman Lukk, kes eraelus tihti kindluse komandandiga, kontr-admiral Leskowiga kokku puutus, teadis tõendada, et kindluse staap saab Eesti rügementide formeerimist igapidi toetama. Olla lootust, et ka edaspidi on võimalik teisi kindluse vägede eraliike eestistada. Komisjon kaalus küsimust igakülgset ja leides, et rahvuslik sõjaline jõud keeruliseks muutwas ja kindluseteta poliitilises elus meie rahwa kohta määratu tähtsusega, wõttis järgmise otsuse wastu:

„Eesti sõjawäeosade asutamise küsimuses jõudis 28. märtsil 1917 a. üldisel koosolekul Grand-Marinas walitud kümneliikmeline komisjon järgmisele otsusele:

1. Eesti pataljonide asutamine sarnasel kujul, nagu seda omal ajal lätlased omal algatusel tegid, ei tule, praegust olukorda silmas pidades, mitte soowitawaks tunnistada.

2. Tingimata tarwilik on eestlaste koondamine sõjawäeosadesse kodumaa wäerinnale järgmistel põhjustel:

a) kodumaa wäerinna ranna ja saarte kaitsmine on, praegust oodatawat sakslaste pääletungimist ja maaletulekut silmas pidades, erilise tähtsusega;

b) wäeosad, kes maakoha iseäraldustega, kohaliku keelega ja rahwaga täiesti tuttawad on, suudawad siin üldisele asjale wõrdlemata kasulikumat olla, kui täiesti wõõrastes oludes;

d) ühte keelt kõnelewate ja ühest rahwusest soldatite ja ohwitseride wastastikku arusaamine kõrwaldab igasugused eksitused, mis keele oskamatusel ehk rahvuslase umbusalduse tagajärjel wõiksid tekkida;

e) armastus oma kodukoha ja sugurahwa wastu võimaldab sügawamat ja ohwrimeelsemat kohusetäitmist, kui see harilikudes oludes wõiks nõuetaw olla;

g) kodumaal wiibiwad wäeosad wõiwad oma kodumaa korraldamisest tegeulikult osa wõtta.

3) Kodumaa wäepiirkonda, millesse kuuluks Tallinna merekindlus, rand, saa-

red, ja kõigile kodumaa kindlustatud seisukohtadele tuleks koondada eestlased järgmistest wäeosadest:

a) kõigist kohal wiibiwatest wäeosadest;

b) kõigist otsekohesest wäerinnast väljaspool seiswatest wäeosadest kogu Wene riigist, näit. tagawara pataljonidest, ewakueerimis- ja kogumispunktidest, jne.

d) kõigist uuesti mobiliseeritawatest wägedest.

Tegewalt frondilt sõjameeste äratoomine, et rahwulisi hõõrumisi ära hoida, täielikult ülema wäejuhatuse otsustada jätta, tarwiliku ohwitseride kogu täienduseks aga ka tegewalt frondilt üksikuid ohwitseri kutsuda.

4) Uuesti organiseeritawate Eesti wäeosade otsekoheseks ülesandeks oleks Tallinna merekindluse, ranna ja saarte kaitsmine sel määral, nagu seda wägede arw ja suurus võimalikuks teewad; ülemaal wäejuhatusel on aga täielikult wabadus oma äranägemisel, kui seda strateegilised põhjused nõuawad, nimetatud wäeosasid ka põhja wäerinna otsekoheseks kaitsmiseks tarwitada.

5) Selle ettepaneku Petrogradi ja võimalust mööda ka kõigile teistele Eesti sõjameestele awaldada.

6) Eesti sõjawäeosade korraldamise kiirendamiseks ja otstarbekohasemaks läbiwiimiseks kõigilt eestlastelt üldist toetust paluda.

Et mitshman Lukk tihti kindluse komandandiga kokku puutus, siis tehti temale ülesandeks admiral Leskowile ette kanda komisjoni otsuse ja toetust paluda. Mitshman Lukk'il oli võimalus weel samal õhtul admiral Leskow'iga kokku saada ja Eesti rügementide üle kõnelda.

Admiral Leskow tähendas, et ta seda küsimust juba on kaalunud ja üldiselt selle poolt on, kuid kahtleb, kas eestlastel ei ole separatistlikke püüdeid ja kas nad, kui püssid kätte saawad, parunid ei hakka tapma. Pääle mitshman Lukki tõendust, et mingisuguseid separatistlikke püüdeid eestlastel ei ole, ja et pole ka parunite tapmist karta, oli komandant nõus Eesti rügementide formeerimist toetama.

Juba järgmisel päeval saatis tema mitshman Lukki ettekandega laewastiku juhataja juure Helsingisse. Ühtlasi saatis ta järgmise telegrammi:

„Petrograd. Sõjaministrile. Ärakiri wägede ülemjuhataja staabi ülemale ja laewastiku juhatajale.

Kindluse raiooni eestlased pöörasid minu poole palwega kaasa mõjuda luba saamiseks kahte formeeritawa kindluse rügementi wiibimata eestlastega komplekteerida tagawarawäe osadest ja ka wäerinnalt (tegewa wäe osade ülemate nõusolekuga). Rahwustunde suur tõus ja soow, kodumaad oma rügemendis teenida, annawad mulle kindlustuse, et rügementide formeerimist kõige lähemal ajal wõimalik on lõpetada. Kohalik Eesti seltskond lubab energilist kaasabi rügementide warustamises ja sisseseadmises, mis seni küsimuse kõige raskemaks küljeks oli formeerimisel.

Leian niisuguse abinõu tungiwalt tarwilikuks, et kõige kiiremalt rügemente luua. Palun luba ja sellekohast korraldust № 220/s.

Mere kindluse komandant
kontr-admiral Leskow.“

Laewastiku juhataja oli samu kartus^l awaldanud, mis kindluse komandantki nimelt: et eestlastel on separatistlikud püüded, ja kui nad püssid kätte saawad, algab parunite tapmine. Ka siin läks mitshman Lukkil korda arwamist eestlaste kohta muuta, ja 1. aprillil sai kindluse komandant järgmise telegrammi:

„22/s. Laewastiku juhataja leiab Eesti rügementide formeerimise wäga soowitawa ja komandeeris 31. märtsil mitshman Lukki selle küsimuse kohta käiwa palwega Petrogradi. Werderewski.“

Eesti rügementide asjus sõitis ka kindluse staabi ülema kohuste täitja kindralstaabi kolonel-leitnant Kostandi 4. aprillil Helsingisse ja säält edasi Petrogradi. Lähemat tema tegewuse üle pole aga teada. Tema oma üteluse järele olnud tal läbi-rääkimised laewastiku juhatajaga, selle staabi ülemaga ja Petrogradi päästaabi ja kindralstaabi pääwalitsusega.

Sõja- ja mereminister Gutshkow oli Petrogradist ära sõitnud wägede ülemjuhataja telki (staapi). Kohal wiibis tema abi, kontradmiraal Kedrow. Mitshman Lukki ettekandele tuli admiraal kaunis külmalt wastu. Pika arutamise järele oli tema siiski nõus. Ta küsis, kust tarwisminewal

arwul eestlasi wõtta. Mitshman Lukki tähenduse pääle, et üksinda Petrogradi garnisonis on 15 tuhat eestlast, mis terwele diwiisile jätkuks, ütles admiraal Kedrow, et tema selle üle kindral Kornilow'iga peab rääkima. Telegraafi teel teatas admiraal Kedrow kawatsusest sõjaministrile Gutshkowi ja wägede ülemjuhataja staabi ülemale kindral Aleksejewile. Mõlematelt saadi nõusolek. Wahepääl oli mitshman Lukk Petrogradi Eesti liiduga ühendusse astunud, kus tema asja algatust ja käiku seletas ning toetust palus. Petrogradi Eesti liit asus aga Eesti rügementide asjus täitsa eitawal teisukohal. Peterburi Eesti seltskond oli Eesti rügementide formeerimise küsimust arutanud, kuid täitsa eitawale otsusele tulnud. Rahwuslikkude rügementide asutamine olla kontrrewolutsiooniline ettewõte. Siiski tuli keegi mitshman Lukkiga kui seltskonna esitaja kindral Kornilowi juure kaasa.

Kindral Kornilow tuli lahkesti wastu ja määras Petrogradis teeniwate Eesti sõjawäelaste waatuse 6. aprilliks Tauria palee platsile.

Samal ajal katsuti Tallinnas, et ka seltskonna arwamist teada saada, ühendust luua sõjawäelaste ja seltskonna wahel. 6. aprilliks kutsuti Tallinna pritsimaja saali uus Eesti sõjawäelaste koosolek kokku, kus komisjon oma otsuse esitas ja oma tegewusest aru andis. Koosolekule oli jälle Anwelt ilmunud, kes ägedalt Eesti rügementide wastu rääkis. Sõjawäelaste seast põhimõttelikke wastulauseid kuuldawale ei tulnud. Ainult kawa tehnilise läbiwiimise kohta awaldati umbusku. Koosolek wõttis komisjoni otsuse wäikse muudatusega peaaegu ühel häälel oma resolutsiooniks. Koosolek walis sama komisjoni oma täidesaatwaks orgaaniks ja kohustas teda: 1) kohe energiliselt rügementide formeerimise ja Eesti sõjawäelaste organiseerimise tööle asuma, 2) kui Eesti sõjawäelased organiseeritud, üleriiklist Eesti sõjameeste kongressi kokku kutsuma, kes töö edaspidise sihi ära määrab. Et komisjoni tööst mitmed liikmed eemale olid jäänud, anti komisjonile liikmete koostööteerimise õigus.

Komisjon asus samal päewal „Tallinna Eesti sõjawäelaste büroo“ nime all tööle ja koopteeris liikmeks madrus Saaliste.

Eesti seltside liidu poolt saadeti Tallinna Eesti Sõjawäe Büroo juure esitajaks herrad Pitka, Lellep, Uibopuu ja mõned

teised. Pääle hra Pitka jäid teised warsti büroo tegewusest eemale. Ka naiseltsi poolt wõtsid alguses seltsi esitajad büroo tegewusest osa.

Ametid jaotati komisjonis omawahel järgmiselt: esimees stud. rer. mer. wabatahtlik Arnold Jürgens, abi lipnik Georg Lagus, sekretär lipnik Konrad Rotschild, abi sõdur Mihkel Rumba, laekahoidja sõjawäe ametnik Julius Hamisepp. Pärastpoole koopteeriti veel liikmeteks lipnik Konstantin Päts, lipnik Friedrich Olbrei ja lipnik Willem Tomingas. Büroo asukoht oli tütarlaste kommertskoolis keldri korral, Jaani kiriku wastas.

Päew ei ole kindlaks tehtud: ühede juhataste järele oli see 6. aprillil, teiste — 7-dal aprillil. „Eesti Sõjamehes“ Nr 6, 7. juunilt 1917, kirjutab keegi „Eesti polgu soldat“ artiklis „Eesti polgu ümber“, et Eesti sõjawäelaste waatus kindral Kornilowi poolt oli 8. aprillil. Sellele räägib wastu asjaolu, et kõik tegelased toonitawad, et koosolek, kus waliti keskkomitee, oli päew ehk kaks pääle waatust. Koosoleku päew aga on kindel, sest sellest on *ärakiri ülemkomitee kirjakogus*: see oli 8-as aprill.

8. aprillil 1917 sai kindluse komandant järgmise telegrammi:

„Ühes sellega on ringkondadele korraldus tehtud kõiki erilistes Eesti sõjawäeosades teenida soowijaid sõdureid-eestlasi saata kiires korras komandodes Tallinna kindluse staabi korraldusse. Nende eestlaste ülewiiamise kohta, kes tegewawäe käsutada olewates tagawara rügementides teeniwad, peate wägede ülemjuhataja staabi poole pöörama.

13624 — Saterup.“

Nagu teada, oli Wene sõjawägi üle terve riigi kahte ossa jaotatud. Üks osa kuulus wägede ülemjuhataja alla. Sääl wõis muudatusi, ümberpaigutusi ja muid ümbergrupeerimisi ainult wägede ülemjuhataja staabi korraldusel teha. See oli tegew wägi. Teised wäed ja igasugused sõjawäe asutused üle terve riigi kuulusid Wene riigi rahuaegse organisatsiooni walituste alla. Need olid seljatagused wäed. Terwe riik oli jaotatud sõjawäe ringkondadesse, mis seisid sõjaministeeriumi päästaabi walitsemise all. Piiri sõjawäe ringkondade ja tegewa wäe wõimupiirkonna wahel määras wägede ülemjuhataja. Kindralstaabi polkownik Saterup, kelle allkirja eespool toodud telegramm kandis, oli Wene

kindralstaabi mobilisatsiooni osakonna juhataja ja selles ametis juba ilmasõja algusest.

Kindluse komandant teatas Tallinna büroole, et Petrogradist on luba tulnud formeerimiseks. Lähematel päewadel wõib oodata Tallinna Eesti sõjawäelaste eshe-loone, eestkätt Petrogradist. Säält olewat oodata paari tuhande mehe ümber. Tallinna büroole tehti ülesandeks ühes sõjawäe wõimudega kasarmud korda seada. Eesti rügemendile määrati Düüna kasarmud, kus warem Dankowski rügement oli asunud ja kes ärasaatmise juures ruumid elamiseks kõlbmatuks oli muutnud. Narid ja muu sissesead, isegi mõned ahjud, olid lõhutud. Büroo pööras palwega Eesti seltside liidu poole kaasabi saamiseks kasarmute kordaseadmiseks ja warustamiseks. Hra Pitka agara kaastöö läbi läks korda kõiki tarwisminewaid tarbeasju, nagu suured pajad söögikeetmiseks jne., saada ja kasarmud remonteerida. Tallinna naiselts korraldas söögikeetmist, pesu ja magadisiriiete muretsemist. Linnade liidu ruumides ja pärast büroo oma ruumides kommertskoolis olid ühised nõupidamised Eesti seltside liidu esitajatega ja Tallinna E. sõjawäe büroo juhatusega. Büroo juhatus teatas seltside liidu esitajatele, mis waja oli, ja liidu esitajad katsusid wõimalust mööda nõudeid rahuldada.

7. aprillil oli Petrogradis Eesti sõjawäelaste paraad. Selle kohta kirjutab hra Th. Käärrik oma mälestustes järgmist:

„Olin käsu pääle kogunud ohwitseridest aukraadi poolest kõige wanem. Seadsin mehed (umbes kakstuhat) korda ja terwtasin kindralit. Kornilow, mehi ülewaadates, ütles mõne meelituse ja tähendas, et eestlased oma rahwuslistes wäeosades saawad lootuse järele iseäranis tublid olema ja et ta tahab aidata neid koondada. Astusin kindralile ligi ja tähendasin: „Eesti seltskond ei soowi rahwuslisi wäeosasid; on nad organiseeritud rahwa tahtmise wastu, siis on nende sõjaline tähtsus null“. Kindral: „Minul ja sõjaministril on Tallinna Eesti organisatsioonide poolt sellekohased nõudmised“. Sedasama kinnitas ka kohe minule lipnik Assmann, kes oli tol ajal Sw. ringkonna nooremaks adjutantiks. Wabandasin end kindrali ees, tähendades, et olen puhkuse reisult alles täna hommikul Petrogradi jõudnud, mille tõttu muutunud asjaolud mulle tundmatud.

Siin samal platsil kogusin pääle paraadi mõned mõtteosalised ja otsustasime weel sel samal päewal situatsiooni arutamiseks

koosolekut ära pidada. Pääle seda tõusid sw. ametnik Peeter Schneider ja lipnik Woldemar Tõruke ühe ausamba kaitseaja pääle ja pidasid waimustawaid kõnesid, kutsudes üles wäeosadesse kodumaale teenima sõitma. Panin ette, et iga siia kokkukäsutatud wäeosa saadaks õhtuks Eesti kiriku koolimaja esialgsele nõupidamisele vähemalt ühe esitaja“.

Pääle paraadi astus mitshman Lukk selleks samme, et soowijad kohe Tallinna saadetak. Mereministri kontr-admiral Kedrow'i poolt saadi seks luba. Ka Peterburi ringkonna ülem kindral Kornilow oli sellega nõus ja teatas sellest Tallinna. Kindluse komandant admiral Leskow palus weel paar päewa wiiwitada, sest kasarmud olla weel kordaseadmata, ega olla seepärast mehi kuhugile paigutada.

Õhtune koosolek Petrogradi Eesti koolimajas oli kaunis äge.

Eesti seltside liidu esitajad olid pea kõik Eesti rügementide asutamise wastu, sõjamehed enamasti — poolt. Ägedus tõusis nii suureks, et lipnik Tõruke palus neid koosolekul wiibijaid, kes rügementide asutamise poolt, teise saali. Siin pani liidu esimees ette Eesti rügementide formeerimise küsimuse jätta sõjawäelaste enda hooleks. Sõjawäelased otsustasid, et tahwusliste wäeosade asutamise kohta tuleb seisukohta wõtta igal wäeosal eraldi ja et iga 50 Eesti sõjawäelase kohta walitud ja mandaatidega warustatud saadikud astuksid kokku küsimuse põhjalikuks kaalumiseks.

8. aprillil astusid saadikud kokku samas Eesti Jaani kiriku kooli saalis (Ofitserskaja 11). Koosoleku protokollil ärakirjast on näha, et Jüri Wilms on Tallinna sõjawäelaste koosoleku otsused 6. aprillist ette kannud ja ka omalt poolt küsimust walgustanud. Lõpuks paneb J. Wilms ette ühineda Tallinna sõjawäelaste kawaga, formeerida kaks kindluse jalgwäe rügementi. Ettepanek wõetakse ühel häälel wastu. Koosolek otsustab weel walida 12 liikmelise komisjoni, kellele ülesandeks tehakse rügementide formeerimise töödega algust teha.

Walitud komitee otsustas ennast nime-tada „Eesti sõjawäelaste organiseerimise keskkomiteeks“. Selle nimetuse wastu awaldati mitmete teiste Eesti sõjawäe organisatsioonide poolt protesti. Toonitati, et keegi pole Petrogradi komiteed keskkomiteeks wolitanud. Ta olla ainult kohaliku garnisoni eestlaste poolt walitud

ja seepärast olla sarnase nime wõtmine omawoliline.

Keskkomitee töötas wälja Eesti wäeosade ajutise põhikirja, mis sõjaministrile esitati ja mille see 12. aprillil kinnitas (wõi ainult märkuse tegi, et läbi lugenud?).

Ajutine Eesti wäeosade põhikiri on tõlkes järgmine:

I.

Kõigi Petrogradi garnisoni Eesti sõjawäelaste delegaatide üldisel koosolekul 8. aprillil s. a., kus kokku tulnud 104 meest, waliti Eesti sõjawäelaste organiseerimise keskkomitee, kuhu kuulub 4 esitajat ohwitseride, 4 sõdurite ja 4 Eesti seltskondliste organisatsioonide poolt.

Isiklikku koosseisu kuuluwad ohwitseride esitajatena: leitnant Käärrik, lipnik Tõruke, lipnik Wildenau ja wanem ehitustehnik Schneider.

Sõdurite poolt: Lüdüg, Lüll, Kidder ja Martna. Seltskondliste organisatsioonide esitajate üle, kelle walib Peterburi Eesti seltside liit, teatatakse eraldi.

II.

Eesti sõjawägede keskkomitee on alaline asutus ja allub sõjaministeriumile.

III.

Eesti sõjawägede keskkomitee isiklikku koosseisu walitakse igast rügemendist kaks ohwitseri ja kaks sõdurit.

Seltskonna esitajaid walitakse iga rügemendi kohta kaks liiget Eesti kubermangu ajutisest maanõukogust.

Kuni 1. ja 2. Eesti kindluse rügemendi formeerimise täieliku lõpuni täidab Eesti sõjawägede keskkomitee funktsioone 12-liikmeline komitee, mis 8. aprillil s. a. walitud.

IV.

Esimeses järjekorras formeeritakse Peeter Suure nimelise merekindluse kaitseks 1. ja 2. Eesti kindluse rügement. Kui leidub rohkesti soowijaid, kes Eesti rügementides tahawad teenida, formeeritakse need Eesti wäeosad.

V.

Sedamööda, kuidas Eesti rügemente jõutakse formeerida, koondakse nad brigaadidesse, diwiisidesse jne.

VI.

Ohwitseride kui ka sõdurite isiklik koosseis komplekteeritakse keskkomitee nõusolemisega.

VII.

Komando- ja õppekeeleks on Eesti väeosades ühes Wene keelega Eesti keel.

VIII.

Eesti väeosad saavad täielikult toidumoonna, varustust ja sõjariistad üldistel alustel riigi kulul.

Märkus: Tarwisolewad summad keskkomitee kantselei ja isikliku koosseisu ülevalpidamiseks antakse sõjafondi summadest.

Kui teised sõjawäe organisatsioonid komitee nimetuse vastu protesteerisid, siis avaldas ka Eesti seltskond kodumaal oma pahameelt põhikirja § 3 lõpusõna vastu. Petrogradi keskkomitee nimetus ja ajutine põhikiri olid alaliseks tüliõunaks Eesti sõjawäelaste organisatsioonide vahel. Iseäranis terawaks kujunes wahekord oktoobris. Petrogradi keskkomitee, toetades ajutise põhikirja pääle, otsustas 26. oktoobril ülenemaalisel Eesti sõjameeste kongressil 17. juunil walitud ülemkomiteed mitte tunnistada.

Siiski olid ajutisel põhikirjal ka oma hääd küljed. Nii olid tähtsad §§ 4, 5 ja 7.

Petrogradi keskkomitee pööras ka Petrogradi sõjawäe ringkonna ülema poole, et ringkonnale teadustataks komitee olemasolemise ja ülesannetest ning et liikmeid tööst wabastataks.

13. aprillil ilmus Petrogradi sõjawäe ringkonna ülema käsk Nr. 159, milles teatati, et kindralstaabi korraldusel Eesti sõdurid, kes seda soowivad, tuleb saata Tallinna kindluse staabi korraldusse ja et Petrogradi garnisoni eshelonide korraldamine ja ärasaatmine pannakse keskkomitee pääle.

Samas käsus wabastatakse komitee liikmed tööst ja awaldatakse nende nimekiri.

10. wõi 11. aprillil teatas Tallinna kindluse komandant mitshman Lukk'ile, et mõnesugustel põhjustel jääb kindluse rügementide formeerimine ajutiselt seisma. Kõik esheloonide ärasaatmise ettevalmistamine tuleb edasi lükata. Tema ise sõitku tagasi. Tallinna jõudes, sai mitshman Lukk teada, et Tallinna tööliste ja soldatite saadikute nõukogu Põhja wäerinna ülemale kindral Russki'le telegrammi oli saatnud, milles püüti selgeks teha, et rewolutsioon on hädaohus. Tallinnas asutatawat kontrrewolutsioonilisi rügemente. Kindral Russki, kui Põhja wäerinna ülem,

kelle alla ka laewastiku juhataja kuulub, tehku sellele jandile kohe lõpp.

Pärast selgus, et see telegramm oli nõukogu poolt saadetud Anwelt'i ja mõne Wene ohwitseri karjeristi ässitusel. Komandant käskis mitshman Lukk'ile Helsingi sõita, sest teda nõudwat admiral Werderewski. Admiral olnud väga pahane, et tema eestlaste pärast niisuguse pahanduse ja kahtluse osaliseks saanud. Admiral seletas, et kindral Russki teda wälja kutsunud ning järel pärinud kontrrewolutsiooniliste rügementide formeerimise üle. Kui admiral Werderewski ära seletanud formeerimise põhjused ja alused, muutunud kindral pehmemaks, kuid seletanud, et tema ei wõi lubada kindluse rügementide formeerimist, sest see olla ilusate sõnade warjul kindluse peitupugemine ja teiseks peituwat selles, wõib olla, salajasel separatistlikud püüded. Admiral Werderewski suutnud kindral Russkit siiski uskuma panna, et eestlastel mingisuguseid separatistlikke püüdeid ei ole. Eestlastest saaks kindel ja tugew wäeosa Põhja wäerinnale, mis distsipliini ja moraali üldise langemise juures väga tähtis oleks. Lõpuks jäänud kindral Russki nõusse lubada formeerida liini rügemente, kuid mitte mingil tingimisel kindluse wäeosasid.

Muutunud asjaolude tõttu pani admiral Werderewski Eesti rügementide formeerimise hooldamise ja asjaajamise laewastiku juhataja juures asuwa ja temale alluwa kuiwamaa wägede staabi ülema kindralstaabi koloneli Krusenstjerni pääle. Kolonel Krusenstjern astus Tallinna Eesti sõjawäe bürooga ühendusse.

Suur wiga oli tehtud selles, et hakati Petrogradis asju ajama, kuna Põhja wäerinna ülem ilma informatsioonita jäeti.

Kindluse rügementide koosseisud ja eelarwed olid juba kinnitatud ja krediidid awatud. Nüüd aga oli waja nõuda uute eelarwete ja koosseisude kinnitamist, ja et esimene katse nurja läks, siis wõis arwata, et nüüd ülemus ei saa ruttama ja ta kõigis rahwuswäeosade küsimustes väga ettewaatlik saab olema. See tähendas aga formeerimise pikalewenimist. Nõnda ka sündis. Formeerimise luba oli väga raske kätte saada.

Kui kindluse staabi ülema kohuste täitja kindralstaabi kolonel-leitnant Kostandi Petrogradist tagasi jõudis, oli tema kindel, et kindluse rügementide eestlastega komplekteerimiseks enam mingisuguseid takistusi

ei ole. Igalpool kõrgemates asutustes tuld vastu. Nii sõjaministri kui ka vägede ülemjuhataja staabi ülema poolt oli luba käes. Päälegi oli iga päew oodata eshe-loone, kes päästaabi korralduse puhul pidid kohale jõudma.

Kolonel Kostandi kutsus nende ridade kirjutaja välja ja tähendas, et väga võimalik, et esheloonidega vähe ohwitsere kohale jõuab ja seepärast oleks waja neid ohwitsere-eestlasi, kes Tallinnas puhkusel wiibivad, kinni pidada, sellest nende wäeosadesse teatades, ja ühtlasi paludes wäeosade ülemate nõusolekut ületoomiseks.

Tähtis olewat, et formeeritawasse Eesti rügementi saaksid ohwitsersed, kes juba sõjawäljal käinud ja oma ametis wilunud oleksid. Tagawara wäe osadest on aga waewalt niisuguseid ohwitsere oodata. Ühtlasi arwas ta, et tarwis on wanemaid, eriti aga hää ja wahwa teenistuse eest autasu saanud all-ohwitsere kinni pidada, sellest wäeosadele teatades. Büroo märkigu soowijaid üles ning kirjutagu telegrammide tekstid walmis — siis toimetab tema abi, staabi operatiiv-osakonna ülem

kindralstaabi kapten Resunow need edasi. Kolonel Kostandi kirjutas ise shabloonilise teksti walmis ja andis minu kätte.

Olgu siin tähendatud, et Wene sõjawäe seadustes ja erilistes instruksioonides on ette nähtud, et kindluse komandant võib erakorralistel juhtumistel iga sõjawäelast, kes kindluse piirkonnas wiibib, ehk ta küll kindluse vägede teenistuses ei seisa, kinni pidada ja temale ülesandeid teha. Kolonel Kostandi kasutas seda ja pidas sel põhjusel büroo poolt soowitatud isikuid, ohwitsere ja sõdurid kinni, et neid pärast Eesti rügementidesse paigutada.

Eesti rügementide formeerimisega tekkis kindluse staabis uus kirjawahetus. Jõudude puudusel pani kindralstaabi kolonel-leitnant Kostandi büroole ette üht büroo liiget alaliselt kindluse staapi saata, kes kõik Eesti rügementide formeerimise tödest tekkiwa kirjawahetuse ja asjaajamise oma pääle wõtaks. Staabi ülema käsul eraldati kindluse staabis üks tuba büroo

esitajale, ja sellest pidi Eesti rügementide formeerimise osakond kindluse staabi juures välja kujunema. Büroo poolt nimetati sinna lipnik Lagus, kes staabi operatiiv-ülema kindralstaabi kapten Resunow'i juhatusel töötas. Alguses ei olnud büroo üksikute liikmete wahel töö kindlasti ära jaotatud. Seetõttu peeti staabi ülema korraldusel rohkem sõdureid kinni, kui warem kawatsetud. Et kindluse rügementid nüüd eestlastega pidid saama komplekteeritud, siis kerkis ka rügementide ülemate küsimus päewakorrale.

Kindluse rügementide formeerimist oli juba alatud. Ajutisteks rügemendi ülemateks nimetati 1. kindluse rügemendis kolonel Aleksejew, ja 2. — kolonel Homjakow. Oli arwata, et mõlemad ajutised rügemendi ülemad, kui nende käest kindlusrügementid ära wõetakse, ei saa Eesti rügementide formeerimise wastu sõbralikud olema. Kolonel Kostandiga seda küsimust harutades, teatas staabi ülem, et juba on laewastiku juhatajaga alatud läbirääkimisi, et neid lähemas naabruses mõnda teise wäeosasse wastawale kohale ümber-

Kolonel-leitnant Kostandi.

paigutada. (118. diwiisis oli Dankowski rügemendi ülema koht waba, 107. diwiisis oli 2. rügemendi ülema kohta wabad). Kindralstaabi kapten Resunow teatas büroo esitajale, et mõlemad rügemendi ülemad väga pahased olla ja et 2. rügemendi ülem kolonel Homjakow Wene wäeosades Eesti rügementide wastu isegi kihutustööd teeb, et oma ametikohta enesele kindlustada. Kapten Resunow juhtis tähelepanu selle pääle, et wiimase kihutustöö põhjal tööliste ja soldatite saadikute nõukogu (sääli olid peaaegu ainult wenelased-sõjawäelased) Eesti rügementide wastu järjest wae-nulikumaks muutub. Ta soowitas büroole oma esitajate kaudu Wene wäeosades küsimust selgitada ja ka mõlema rügemendi ülemate poole pöörata ning katsuda hääd wahekorda jalale seada. Büroo ei lootnud läbirääkimistest suuri tagajärgi. Kuid silmas pidades, et ühelt poolt Wene kindluse rügementide ohwitsersed ja teiselt poolt aga Anwelt oma poolehoidjate ja

häälekandja „Kiire“ abil Eesti rügementide vastu kihutustööd teewad, wõis ennustada, et niisugune kihutustöö tagajärgedeta ei jää ja tööliste ja soldatite saadikute nõukogu selle mõju alla satub. Nõukogu wõis aga, nagu see pärast ka sündis, meile wäga palju halba teha. Seepärast oli waja kõik abinõud rügementide kindlustuseks ära katsuda. Büroo poolt wolitati lipnikud Rotschild ja Lagus mõlema rügemendi ülematega läbi rääkima. Büroo esitajate seletuse pääle wastas kolonel Aleksejew, et tema eestlastele täiesti kaasa tunneb, ja aru saab, et neil täieline moraalne õigus on oma rügementide formeerimiseks. Ta olla üle 20 aasta Tallinnas elanud ja õppinud eestlastest lugu pidama. Mis Eesti rügementide wastasesse kihutustöösse puutub, siis on see kihutustöö tema rügementi väljaspoolt sisse toodud, pääasjalikult tema

rügemendi nooremate ohwitseride poolt, kes ei tahaks häämeelega kindluse rügementidest lahkuda. Tema saab omalt poolt kõik abinõud tarwitusele wõtma, et agitatsiooni halwata, ja soowitab büroole mõnda kõnemeest saata, kes seisukorda selgitaks. See kindlustaks seltsimehelikku wahekorda ja hoiaks ära rahvuslist wiha-waenu, mis mõne üksiku isikliste huwidele rajatud.

Hoopis wastupidise mulje jättis kolonel Homjakow. Ta ei lasknud büroo esitajat sõna wõtta, waid ütles, tema teadwat wäga hästi, mispärast meie tema juure tulnud. Tema aga ei anna kindluse rügementi eestlastele üle ja saab kõigi abinõudega selle wastu wõitlema. Kõik edaspidised püüded büroo poolt temaga kokku leppida olla asjatud. (Järgneb.) K. Rotschild.

Lennuwäe komplekteerimisest ja väljaõpetamisest.

Siin kohal tahaksin lühidalt puudutada üht küsimust, mis lennuwäe ettevalmistusega tihedalt seotud on, s. o. komplekteerimist. Teatawasti peawad kodanikud, kes end lenduri ehk lendurwaatleja kutsele ette walmistawad, ohwitseri aukraadis olema. Lennuteenistuse keerulised ülesanded, nendega seotud suur ja raske wastutus on esimeseks põhjuseks, miks nende täitmist ainult ohwitserile usaldada wõib. Samuti on lennuettewalmistus ohwitseri sõjalise ettevalmistusega tihedalt seotud. Sellest asjaolust tingituna tekib komplekteerimises kaks wariatsiooni: 1) otsekõhene, s. a. asjast huwitatud kodanikkudest, kes kõigile eeltingimustele wastawad, ja kes sõjalise ettevalmistusega käsikäes ka lennuettewalmistuse saawad, ja 2) kaudne, s. o. teiste wäeliikide ohwitseridest, kes ainult lennuettewalmistuse saawad. Neist kahest komplekteerimise wiisist olenedes saame kaks lennukooli tüüpi. Kui neid kahte koolitüüpi omawahel wõrrelda, siis on palju kaaluwaid põhjusi, mis esimese kasuks räägiwad. Esimest liiki koole komplekteeritakse kodanikkudest 17—20a. wanuseni täiesti wabatahtlikul alusel ja ta annab meile isikliste omaduste poolest kõige parema elemendi. Wanadus garanteerib huwi ja andumust

asja wastu. Tegelik väljaõpetamine on selles koolis kõige paremate tagajärgedega ja kõige täielikumalt läbiwiidaw, sest wabatahtlikul alusel komplekteeritud element on ühtlasi ka wäga wastuwõtlik. Lennuteenistus, kui kõikidest teistest sõjaaladest erineb, on suurel määral olenew seda teenistust kandwate isikute kehalistest ja waimlistest omadustest. Neid omadusi kindlas suunas välja arendada ei saa mõne teoreetilise teaduse najal. Selleks pakub kõige rohkem wõimalusi kindel kaswatusline kord. Lennukool peaks maksma panema omapärase korra, mis kaswandiku kui tulewase lenduri ehk lendurwaatleja kehalisi ja waimlisi omadusi õiges suunas arendaks käsikäes n. n. lennudistsipliiniga. Reshiimi on wõimalik igapäewases elus peensuseni maksma panna ainult noorte kaswandikkude seas, kuna ohwitseride seas see juba raskem on. Teist tüüpi lennukooli kaswandikud, ohwitserid, on sõjalise ettevalmistuse saanud. Lennukool annab neile lennu ettevalmistuse. Kuid selle kahekordse ettevalmistusega on need ohwitserid kui tulewased lendurid ja lendurwaatlejad palju üleliigset bagaashi omandanud. Nii kulutakse jalgwäe klassis sõjakoolis õppides palju aega jalgwäe taktika ja riwi-

õppuse pääle, kuna selle asemel palju väärtuslikku lennutehnilist ja taktilist materjaali läbi võtta oleks saanud. Nii oleks siis otstarbekohase tööjaotuse mõttes esimest tüüpi kool palju kohasem.

Teist liiki kool (ohwitseridele) võimaldab kiiret ettevalmistust. Kuna esimest liiki kooli kursus 2—3 a. vältama peab, jätkub teise liigi kursuse läbiwõtmiseks 6—12 kuust. Esimest liiki koolina võiks nimetada Inglise lennuwäe sõjakooli (kaheaastase kursusega). Selle kooli õpemaks on kõrge, seepärast on ta ainult rikastele kättesaadaw. Tingitud on see sellest, et kooli sisse astuda soovijaid väga palju on. Samatüübiline kool, ainult 3-aastase kursusega, töötab ka S. S. S. R'is, Kiiewis. Suuremas osas riikidest on tänapäewani teist tüüpi lennukoolid (kursused) püsima jäänud. Õppeaja kestvus on neis mitmesugune. Keskmiseks kestwuseks võiksime lugeda 8—12 kuud. Selletüübilist kooli võiks lugeda normaalseks tüübiks. Normaal lennukool peab kaswandikule andma kõik, mis temalt nõutakse praegusaja arenenud lennutehnika ja taktika alal, alglenrupraktikast kuni kõrgema pilootaashini. Sellest väljamõttes on enam-wähem välja kujunenud ja tarwitusele wõetud kolmeastmeline õppetöö järjestus: a) teoreetiline, b) alglenrupraktika (algpilotaash), c) kõrgem lennupraktika (kõrgem pilotaash).

See järjestus võimaldab järjekindlalt üleminekut ühelt osalt teisele. Selles võib muidugi ka muutusi olla. Ka teoreetilise osa võiksime kaheks jagada — alkosaks ja täiendawaks.

Et lennuasjandus sõjalise teaduse haruna väga laialdaseks on kujunenud, võimaldab lennukooli programm ainult väga pääliskaudset ja konspektiivset läbiwõtmist. Tähtsamad alad tuleksid seega eraldada ja nende jaoks oma erikoolid, ehk erikursused, lenduri ja lendurwaatleja täiendamiseks wastawal erialal asutada. Neist koolidest võiks nimetada kõrgema pilotaashi, õhulaskeasjanduse, pommipildumise, õhufotograafia, raadioasjanduse, aeronawigatsiooni, meteoroloogia, aeroloogia, õhuluure, teiste wäeliikidega kaastöö, õhuwarjutamise-maskeerimise kooli. Siia wõiwad mõne aja pärast veel mõned eriharude koolid juure tulla, sest kõik areneb ja seepärast ei ole ka nimetud erialadel veel kindlaid reeglipäraseid kooli välja kujunenud. Mõningaid aineid võib ühen-

dada, näiteks õhuluuret ja kaastööd, ehk aeroloogia ja aeronawigatsiooni.

Kõrgemaist õhuasjanduse alal tööta-waist koolidest oleks nimetada kaht; Inglise lennuwäe akadeemiat ja Nõukogude Wene õhulaewastiku akadeemiat.

Normaal lennukooli juure tagasi pöörates, puudutan lühidalt selle programmi ja õppemetoodi.

Lennukooli programm peaks sisaldama kõiki teadmisi niisuguses ulatuses ja korras, et võimalik oleks neid kõige paremate tagajärgedega läbi võtta. Õppeprogrammi kokkuseadja peab hoolega silmas pidama, et programm iga õpilase poolt üksikult läbi wõetaks, et kaswandik ülekoormatud ei saaks ja, ümberpöörduvalt, et läbiwõtmisel vähemaidki wahesid ei tuleks. Teoreetiline osa annaks konspektiivse ülewaate kõigest nõutawatest teadustest. Pääasjalikult peaks aga kätte juhutama allikad, kust pärast ühte ehk teist leida. Mis meetodi puutub, siis peab igal võimalusel loobuma kuiwast ja wähe tagajärgi andwast loengute korrast, üle minnes laboratoorse ehk näitelise meetodi pääle.

Edasi tuleks tähtsam ja raskem osa — lennupraktika. Õpilased lähewad klassist aerodroomile. Kursus jaguneb gruppidesse, instruktoriga iga grupi eesotsas.

Õige meetod on siin väga suure tähtsusega. Nii ülesannete läbiwõtmine, lihtsamalt keerulisemale üle minnes, aga mitte ümberpöörduvalt. See kawa kujutaks üksikuid kindlapiirilisi lennuülesandeid. Esialgu wiib selle instruktor täide. Sellega peaks otsekohe kaasas käima teine, n. n. kontrollülesanne, mida ainult õpilane täidaks. Iga üksik ülesanne peaks omakorda läbi wiidama kindla, ühtlase meetodi järgi. Meetod peab ära näitama üksikasjalise järjestuse, kuidas ja millest üksiku ülesande läbiwiimisele asuda.

Teiseks tähtsaks küsimuseks praktilise osa juures jääb organisatsioon, s. o. lendude tegelik läbiwiimine. Lennuteenistuses tuleb tihtipääle palju ettenägematut ja soovimatut ette. Õppelendude juures peaks see kõrwaldatud olema. Wähe sellest, et õppemasinaid tarwiline arw olemas; neid peab ka tagawaraks olemas, samuti ka kõiki teisi õppewahendid ja tagawara osi. Kui tagawara ei ole, peab jooksew remont minimaalse ajakaotusega sündima. Selleks on tarwis hästi sisseseatud töökoda, walitud eriteadlasi jne.

Otstarbekohaselt walitud programmi ja meetodi, samuti läbimõeldud organisatsiooni juures jääb järele veel üks isik, kellest õpetegewus oleneb, s. o. instruktor.

Praktilisest osast pääle algab lenduri ja lendurwaatleja väljaõpetamises wahe. Lendur-instruktori pääle langeb siin suur ja raske ülesanne — kaswandikkude grupi väljaõpetamine. Lendur-instruktor awab õpilasele seni tundmatu, salapärase maailma — õhu. Oma oskuse, julguse ja mehisusega peab ta kõigepäält õpilase täieliku usalduse wõitma. Selle usalduse tagajärjeks peab olema, et õpilane esimestest lendudest pääle õhus midagi kardetawat ja hädaohtlikku ei leia. Kõik ülesanded peawad kõige muu kõrwal seda jälgima, et hirmu ja kartuse tunnet õpilases kaswada ei saaks. Instruktori meelekindlus, julgus kõigis liigutustes, pööretes ja manööwis on selle kõige paremaks tagamiseks. Instruktori tegewus peab täielikult piiratud olema programmi ja õppemetoodiga. Mida vähem isiklikku tegewuswabadust, seda parem. Omamoodi wõtted ei ole tihtipääle kokkukõlas järjekorraste õpetusega ja wõiwad ainult kahju tuua. Oppeaeg, eriti wiimase praktilise osa kestwusaeg, peaks olema lühikeseks ajajärguks, mis erineks täielikult igapäewasest teenistuskorrast.

Kõigi muude takistawate põhjuste juure tuleks lugeda wee! ajutisi, õpilastes enesetes peituwaid põhjusi. Lendur, samuti ka lendurwaatleja peawad olema sportlased, sest teenistus nõuab arukorraliselt wastupidawat ja hästi arenenud terwist. Sportlastena peawad nad olema karmi ja lihtsa eluwiisiga. Küsimuse raskuspunkt peitub selles, kuidas luua sarnast olukorda, et kaswandikkudel igakülgselt wõimaldatud oleks nõuetawat eneseharimist teostada?

Poleks midagi iseäralikku, kui lennukool oma sisemiselt elult kujutaks ühiselamist kõige waljema sisemise korra ja reshiimiga. Seda ei tuleks wõrrelda kasarmu korraga. Lennukool oleks ainult hästi sisse seatud õppeasutus, kus igal samul wõimalusi wõib kohata, mis enesekaswatusele awatlewad, ja kus kõigewähem wõimalusi tegewuseks, mis enesekaswatust halwaksid. Sellele wastawalt peaks kujunema ka sisemine kord. Toimkonnad ja igasugused teised õppetööl äraolekud peaksid ära jääma, sest need mõjuwad takistawalt. Ka pühapäewad peaks ära jätma; lennuteenistuses on siis pühad ja

puhkeaeg, kui wihma sajab. Mitu õppeleendu iga õpilase kohta päewas ja missuguse kestwusega ette tuleb wõtta, oleneb muidugi wõimalusest, kuid ühtegi päewa ei tohiks wahele jääda. Esimesest lennust kuni wiimse lennuni wõi õppeülesande täitmiseni tuleks ilma vähemagi seisakuta ainult õppida ja õpetada. Wanemad lendurid, kellel õpetamisega tegemist on olnud, tõendawad, et ümber õpetada on palju raskem, kui uuelt välja õpetada. Sellest järgneb, et alguses tehtud wiga, olenegu see organisatsioonist, instruktorist ehk õpilasest, on raske parandada. See wõib edaspidises tegewuses saatuslikuks saada.

Iga organiseeritud töö, olgu ettevalmistuse ehk muul alal, kannab enamasti tähtajalist iseloomu. Lennuettewalmis, lenduri ja lendurwaatleja õpetamine, erineb selles mõttes täiesti — see ei lõpe kunagi. See lendur ehk lendurwaatleja, kes kutses omandamise ehk mõne muu tähtpäewa puhul arwamisel on, et tal enam õppida ei maksa, on — ise seda teadmata — oma ala maha matnud. Lennuteenistus nõuab kõige wisamat ja järjekindlamat täiendamist ja trainingut, mitte üksi selleks, et õpitud ära ei unustataks, waid ka selleks, et lennuasjanduse eduga sammu pidada. Tuleks kõik teha, et see training ja kawakindel täiendamine wõimalik oleks. See traineerimise wõimaluste puudumine on otse hädaohtlik. Iga lendur teab, missugust wõõrastust ta tunneb, kui mõne pikema waheaja järgi masinale istub. Kes wõib kindel olla, et sellele „wõõrastusele“ mõni äpardus ei järgne? Sama wäide on ka lendurwaatleja kohta maksew, sest tema praktika, nagu õpetaminegi, peab lenduri omaga lahutamata käsikäes käima.

Kui lõpuks pilku heita ümbrusse, milles meie lennuwäe pere sündinud, kaswanud ja nüüd peab tegutsema, siis näiwad ehk nii mõnelegi eelmised soowid liig kättesaamatuina. Meie ei wõi endi waeselapse seisukorda salata: õppeabinõud puudulikud, aerodroom kaugel, „taewas“ kõrgel (meie masinatele), benslini wähe, pääwari (hää kui on) laseb wihma läbi ja veel mõnda muud. . .

Kuid etteheidete tegemises peaksime tagasihoidlikumad olema. Iga loomisajajärk on raske. Kui põlised kultuurriigid, kelle teadusi ja leidusi me suure hiljaksjäämisega ehk kasutada saame, sest loomisajajärgust välja pole jõudnud, siis on loomulik, et meie kui noored kogemusteta loojad neist ette ei wõi jõuda.

Lennuwägi on kallis ja kulukas wägi. Seega onlemb tema tegewus ja wäärtus riigi majanduslisest seisust. Kui me endi ümber puudusi näeme ja tarwiduste all kannatame, siis peame sellega leppima. Ka riikliselt oleme loomisajajärgus.

Aga ratsionaalse õppetöö organiseerimise, samuti ehk ka kokkuhoidmise mõttes üldse küsiks, kas ei oleks meil wõimalik sõjakooli lennuwäe klass?

K—e.

Salaluure wastu wõitlemine.

Wäga tähtis on teada waenlase kawatsusi. Aga ka mitte wäheema tähtsusega ei ole oma kawatsuste salajas hoidmine, et waenlane neid mitte ära kasutada ei saaks. Selleks tuleb kõigi olemas olewate abinõudega wõidelda waenlase salaluure wastu, sest waenlase salaluure on seen, mis hõõrub ära kindluse kiwi ja sööb läbi sõjariista terase, nagu keegi kirjanik kord õige tabawalt tema kohta tähendas.

Riigi walitsus peab kõik tegema, mis tema wõimuses, et kaitsta riigi saladusi awalikuks tegemise eest ja tabada neid, kes seda awalada püüawad.

Nii, nagu luuakse salaagentide wõrk, mis wäljamaa üle teateid kogub, tuleb luua ka kaitseagentide wõrk, mis walwab selle järele, et wäljamaa salaagentidel korda ei lähe meie saladusi omandada, ja ka selle järele, et meie poolt neid saladusi waenlasele ei müüdaks. Siin tuleb seisukohast wälja minna, et mida ise teise käest tahad saada, seda warja oma poolt kõwasti teise eest.

Salaluure wastu wõitlemine on ellu kutsutud selleks, et tõkkeid ette panna waenlase spionaashi tööle ja omade äraandmisele. See ei ole aga mitte kerge ülesanne, sest salaluure otsib ikka ja ikka uusi teid oma ülesannete täitmiseks; samuti laieneb ka tema ülesannete piirkond alatasa. Wastuluurel on tarwis neid ülesandeid põhjalikult tunda ja neid teid teada, mida tarwitab salaluure, muidu on tema wõitluswõimetu. Loid isamaa armastus, lõtw moraalne kaswatus, ilma sõja häwitaw mõju, poliitiline pimestus j. n. e. suurendawad praegu riigi saladuste äraandjate arwu, kergendades seega wastase salaagentide ja raskendades märksa kaitseluure tööd.

Sama wana kui salaluure ise, on ka tema wastu wõitlemine. Küll olid salaluure wastu wõitlemise wõtted endisel ajal õige primitiivsed, kuid samuti primitiivsed olid siis ka salaluure wõtted.

Nii näituseks toimetas Ateena wäejuht Schares IV aastasajal enne Kristust järgmiselt. Teada saades, et tema wäe laagris peituwad wastase spioonid, pani tema wahid ümber laagri walwama, seadis kõik mehed ritta ja käskis igal ühel nendest oma naabrilte järele küsida, kes tema on ja missugusse wäeossa ta kuulub. Nõnda wiisi saadi spioonid kätte, sest wiimased ei teadnud mitte wastata, missugusse wäesalka nemad kuuluwad, kus asuwad ja mis on parol.

Nõnda samuti olewat ka Napoleon toimetanud 1809 a. Lobau saarel, kui temale teatati, et 30-ne tuhandelise Prantsuse armee seas spioon tegutseb; spiooni läks korda tabada.

Muidugi mõista, et niisuguseid primitiivseid wõtteid ei ole nüüdsel ajal, kus armeed kolossaalsed, mitte wõimalik enam tarwitada.

Nagu salaluure wõtted aja jooksul sõdade, iseäranis aga ilmasõja kestel, arenenud on, nõnda on ka arenenud ja mitmekesisemaks muutunud tema wastu wõitlemise wiisid.

Wõitlus waenlase salaluurega awaldub nüüd kahes pääwormis ja nimelt: 1) ettewaatuse abinõudes ja 2) karistuse abinõudes.

Meie waatame neid salaluure wastu wõitlemise wiise nii rahu- kui ka sõjaajal.

Juba rahuajal on ettewaatuse abinõud wäga laialdased ja mitmekesised.

1) Kõigepäält on tarwis seltskonnale selgeks teha, milles just seisab waenlase spioonide töö, mida nemad püüawad kätte saada ja missuguseid abinõusid ja wõtteid nemad saladuste kättesaamiseks tarwitawad. Mida loetakse saladuseks, mis waenlase kätte sattudes meie riigile wõib kahju tuua. Tuleb arendada seltskonna teadmisi salaluures nõnda kaugele, et seltskonnal täielik arusaamine oleks

Wabadusristi Kawalerid.

Kolonel-leitnant Richard Luik,
Wabaduse Risti I liigi 3. järgu kawaler.

Richard Luik sündis 6. detsembril 1882. Päril Paide linnast. Üldise hariduse sai Tallinna realkoolis, sõjawäelise Tweri ratsawäe koolis, mille 1906 a. märtsis lõpetas. Pärast kooli lõpetamist määrati teenistusse 42. Miitawi draguni rügementi, kust hiljem 1. Moskwa ihukaitse draguni rügemendi üle wiidi. 1910 a. septembris ülendati leitnandiks. Ilmasõja lahtipuhkemisel määrati Kubani kasakate wäkke eskadroni ülemaks. 1914 a. septembris ülendati alam-rittmeistriks. 1917 a. ülendati rittmeistriks. Ilmasõja kestwusel mitu korda lahingus haawata saanud. Wabadussõjas määrati rittmeister Luik 1919 a. jaanuaris ratsa rügemendi tagawara eskadroni ülemaks, sama aasta aprillis 2. ratsarügemendi ülemaks. Aprilli lõpus sai lahingus raskesti haawata. Kui haaw paranenud, määrati Luik, kes wahepeäl mais kolonel-leitnandiks ühendatud, ohwitseride reserwi, kust ta 1919 a. septembris kindralstaabi walitsusse wanemaks käskude täitjaks ohwitseriks üle wiidi. 1919 a. oktoobris komandeeriti kolonel-leitn. Luik sõjawäelise esitajana Prantsusmaale, kuhu kuni 1920 a. juunini jäi. Praegu wanem käskude täitja ohwitser sõjaministri juures.

Pääle I liigi 3. järgu Wabaduse Risti on kolonel-leitnant Luik'il veel püha Wladimiri 4. järgu, Püha Anna 2., 3. ja 4. järgu, Püha Stanislause 2. ja 3. järgu aumärgid ja Georgi kuld mõök.

Kolonel-leitnant Jaan Junkur,
Wabaduse Risti I liigi 3. järgu kawaler.

Jaan Junkur sündis 24. weebr. 1887. Päril Walga maakonnast Holdre wallast. 1908 a. oktoobris astus wabatahtlikuna 91. Dünaburi rügemendi. 1909 a. septembris astus Wilna sõjakooli, mille 1912 a. augustis wanema portupei kadetina lõpetas. Pärast kooli lõpetamist määrati 95. Krasnajari rügemendi teenistusse. Kui 1914 a. ilma sõda lahti puhkes, määrati Junkur 271 Krasnoselski rügemendi kompanii ülemaks. 1914 a. detsembris ülendati lahinguis ülesnäidatud wahwuse eest leitnandiks. 1915 a. aprillis sattus sakslaste kätte wangi. 1918 a. nowembris sõjawangist wabanedes ja kodumaale jõudes, ilmus detsembri algul 6. rügemendi, kus kompanii ülemaks määrati. 1919 a. weebruaris määrati sama rügemendi 3. pataljoni ülemaks. 1919 a. mais wiidi üle Kindralstaabi walitsusse ja määrati wanemaks käskude täitjaks ohwitseriks. Sama aasta juunis komandeeriti sideohwitseriks Leedu walitsuse juure. 1919 a. septembris ülendati eriliste teenete eest Eesti sõjawäes kapteniks. 1919 a. nowembris määrati sõjawäeliseks esitajaks Poolasse. 1920 a. aprillis ülendati kiiduwäärt teenistuse eest kolonel-leitnandiks. Praegu meie sõjawäeline esitaja Pariisis.

Pääle I liigi 3. järgu Wabaduse Risti on kolonel-leitnant Junkur'il veel Poola Polonia Restituta 3. järgu aumärk ja Poola Waprate Risti kaks järku.

salaluure tegewusest, nõuetest ja kahjust. Paljudel inimestel ei ole aimugi kõigest sellest, mida saladuseks tuleb pidada; nad aitavad waenlase salaluurele naiiwilt ja teadmatuses kaasa. On juhtumisi, et isegi kõrgemad riigiametnikud ajakirjanduse kaudu informeerivad seltskonda asjadest, mille üle waenlase salaluure agendid rõõmu pärast aina käsi wõiwad hõõruda. Ka ajakirjandusel on tarwis asja kursis olla, mitte naiiwilt wälja lobiseda asju, mis waenlase salaluure tööd kergendawad.

2) On tarwis kaswatada seltskonna arwamist ja arendada tema isetegewust selles suhtes. On tarwis kujukalt seltskonnale ette maalida seda suurt hädaohtu, mida toowad meie riigile waenlase salaagendid, ja ülesse kutsuda seltskonda aktiivselt tegutsema selle salajase waenlasega. Igaüks aus kodanik on kohustatud selles ümbruskonnas, kus tema töötab, ja nende seas, kellega tema kokku puutub, piinlikult elu ja olu tähele panema, iseäranis aga wäljamaalaste oma, ja kui kellegi pääle kahtlus langeb, siis kohe sellest wastawatele wõimudele teatama. Sage-dasti näeme meie, et isikud, kellel puuduvad suuremad sissetulekud, õige ohtralt raha sinna ja tänna loobiwad. Tahtmata tõuseb küsimus, kust nad seda saawad. Kas nad ei ole mitte ühenduses waenlase salaluurega, sest ausal inimesel pillamiseks raha ei jätke. Nende üle tuleb kohe wastawatele wõimudele teatada. Ka on tarwis seltskonna silmis ülistada neid, kes oma elu pühendawad riigisaladuste kaitseks ja waenlase salaluure vastu wõitlemiseks. Need on isamaa kangelased ja häätegiwad. Sest, kui weel kaheldakse salaluure kaudu teadete kogumise ausa külje juures, ei wõi aga kaitseluures töötawa isiku pääle mitte sarnast warju heita — sest see on wõitlemine wastase lubamata wõtete vastu, mis meie riiki wõiwad kuristikku kukutada. Riik peab õpetama seltskonda austama neid, kes tema kasusid kaitsewad. Meie ajakirjandusel seisab selles asjas suur töö ees.

3) Tuleb kõwa kontrolli alla wõtta samuti kirjawahetus, kui ka muul wiisil ühenduse pidamine wäljamaaga, et oleks wõimalik seeläbi takistada salaja teateid meie wastastele edasi saata. Salaluure agendid tarwitawad oma teadete edasi-saatmiseks, nagu meie omal kohal nägime, wäga keerulisi wõtteid. Seda tuleb kontrollil kõik arwesse wõtta, et salasõnumeid üles leida.

4) On tarwis wälja anda kitsendawad määrused riigi saladuste kaitsmiseks, et selle kaudu takistada waenlase salaluure tööd. Saladuste piirkond on wiimase sõja kogemuste põhjal wäga palju laienenud, seda kõike on aga tarwis määrustes ette näha.

5) Kõik riigiteenistuses oliwad, iseäranis aga sõjawäelased, kindralist kuni sõdurini, peawad tagasihoidlikud ja wäga ettewaatlikud olema oma jutuajamistes kõrwaliste isikutega, iseäranis aga wäljamaalastega. Teenistuse asjus ei ole soowitaw üldse mitte rääkida. Iga sõjawäelane ja riigiametnik on kohustatud nende isikute üle, kelle tegewus wähegi kahtlust äratav, kohe oma ülemusele ette kandma. Niisugustel juhtumistel, kui salakuulamise fakt olemas, peab kohe süüdlase kinni pidama ja üle andma, kas sõjawäe ülemusele ehk politsei-wõimudele. Spioon kuuleb kõik ja spioon näeb kõik, seepärast tarwis alati wähem rääkida ja wähem näidata.

6) Iseäranis tulewad salakaubawedajad walju kontrolli all pidada, sest seda elementi wõib waenlane õige kergesti salaluure otstarbeks ära kasutada. Samuti tuleb walwata ka kõiki neid isikuid, kes sagedasti wäljamaal käiwad... Ka meie „ausad piirituse wedajad“ wõiwad oma mammona suurendamise isuga wäga hästi ka waenlase kasuks spioneerida, sest nende moraalsus neid juba selles ei takista. Meie oludes tuleb ka nende pääle tähelpanu pöörata. Samuti, wõi weel suuremalgi mõõdul, on meie oludes kahtlused Wene piiri-äärsed kaubanduse punktid, mille kaudu salaluure hästi wõib õitseda.

7) Kõik wäljamaalased, kelle pääle mingisugune kahtlus salaluures langeb, olgugi et seda tõendada ei saa, tulewad otsekohe riigi piiridest minema saata. Teiste wäljamaalaste kohta aga tuleb järelwalwe maksma panna ja sõja lahtipuhkemisel nad iseäralise walju kontrolli alla wõtta. Sõjawäe wõimudel peawad teada olema kõik nende piirkonnas elutsewad kahtlusalused ja wäljamaalased, et mobilisatsiooni momendist pääle neile tõket teha waenlase kasuks töötamises.

8) Tuleb organiseerida korralik kaitseluure aparaat, millel ülesandeks üles otsida waenlase salaagente ja neid tabada. See kaitseluure aparaat, — mille juure meie weel tagasi tuleme, — on tarwis samuti kawakindlalt luua ja ette walmistada, nagu aktiivse salaluure aparaat. Tema korralik-kusest oleneb waenlase spioonide ülesleidmine ja tabamine.

Wastuluure ehk kaitseluure on üks riigikaitse abinõudest. Sel alal töötavatel agentidel on ülesandeks pööle meie riigi pinnal tegutsewate waenlase salaagentide ka oma maa äraandjate ülesotsimine, mis tarwis tema oma walwe wõrku iseäranis riigiametnikkude seas, kelle käes riigi saladused, peab organiseerima. Sest olgu seltskonna ettevalmistamine ja sellekohased kitsendawad määrused missugused tahes, spioon leiab ikkagi teid ja abinõusid saladuste kättesaamiseks ja edasi toimetamiseks. Kaitseluure salaagentide ülesanne on sellele tõkked teha. Kuid see ei ole mitte kerge ülesanne. Kaitseluure agentidel tuleb samm sammult kahtluse all olewa isiku järele luurata ja teda mitte ainsaks minutikski silmist lasta, kuni käes on ümberlõkkamata tõendused tema süüteo kohta. Mõnikord ei anna järelluuramine tagajärgi ja siis tarwitatakse enamaste „sissemeelitamist“, mis selles seisab, et kahtlusaluse juure ilmub kaitseagent-meelitaja, kes riigi äraandja näol pakub kahtlusalusele riigi saladusi müüa. Läheb niisugune katse korda, siis on spioon käes. Sel wiisil on palju spioone tabatud. Ka on oma salaluure agentidel ühtlasi kohuseks paljastada waenlase salaluure agente. Neil on seda siis kerge läbi wiia, kui nendel korda läheb waenlase salaluures enda wastu usaldust äratada ja tema salaluure wõrku sisse pugeda.

Austrias süüdistati 1893 a. kodanik Krimsi selles, et tema: 1) spioneeris Wenemaa kasuks; 2) 1891 a. astus ühendusse Austria salaluure juhatuses, et muretseda temale Wenemaa mobilisatsiooni ja Dubno kindluse plaani, kuid ei täitnud seda mitte, waid andis Wenemaale oma kaaslasel wälja; 3) andis 1892 a. Wenemaale üles Austria spioonid, kellel oli ülesandeks plaanide wargus Radsiwilowis; 4) samal aastal takistas Austria spioonidel Kremenetsi plaanide kättesaamist.

Eelpool toodud näitus näitab meile, kui suurt kasu wõib spioon tuua kaitseluurile,

kui temal läheb korda waenlase salaluure wõrku pääseda. Kuid teiselt poolt hoiatawad need read meid hoolikamalt ka oma salaluure agentide järele walwama, et nemad waenlase kasuks meie kohta samuti ei teeks.

Kõik need, kes ei täida ettenähtud määrusi riigi saladuste hoidmises ja keda süüdistakse salaluures wastase kasuks, langewad karistuse alla, mis ette on nähtud iga riigi sellekohastes seadustes. Karistuse abinõud peawad waljud olema ja sarnase laialdase ulatusega, et wõimalikult kõik salaluure piirkonda puutuwad üleasutumised wastawalt nuheldud saaksid. Praegused nuhtlusseadused on selle poolest wäga puudulikud ja nõuawad ümbertöötamist, sest ilmasõda tõi salaluures palju uusi wõtteid esile ja tema tegewuse piirkond laienes märksa, mida ennemalt mitte ei olnud wõimalik ette näha.

Iseäranis wali peaks karistus olema isikute wastu, kes oma riigi saladusi wälja annawad. Wäljamaalaste kohta peawad kitsendawad määrused igale poole pääsemiseks ette nähtud olema. Tuleb küll lausa imestada meie suurt usaldust wäljamaalaste, iseäranis aga Wene emigrantide wastu. Kas ei tule kord aeg mil see meie riigile kallilt maksma läheb?

Palju laiemal ulatusega ja palju kõwemad, kui rahuajal, peawad ettewaatus abinõud waenlase salaluure wastu sõjaajal olema. Rahuajal walmistatakse ainult ette, sõda aga otsustab. Sõjapidamine nõuab teated waenlase üle ja neid saadakse suuremalt jaolt ainult salaagentide kaudu. Mida pikemale sõda wenib, seda suuremad ülesanded on salaluurel, kuid seda suuremaks ja raskemaks läheb ka kaitseluure wõitlus. Sõja kestwus suurendab sõjasaladuste arwu, ja nagu meile ilmasõda näitas, ei olnud lõppude lõpuks peaaegu midagi enam sõdiwa riigi sõjalises, majanduslises ja poliitilises piirkonnas, mille teadmine wastasele kasulik ei oleks olnud, ja mida seepärast wastase eest warjata tuli. (Järgneb.) J. J.

Sideteenistus Saksa sõjawäes.

Nüüdisaja lahing oleneb täiel määral tegewuse kooskõlastamisest mitmesuguste sõjariistliikide, eriti aga pää- ja abiwäe liikide wahel. Praegusaja wõimsa tule juures wõib jalgwägi lahingus waenlase tule all edasi liikuda ainult siis, kui waen-

last süstemaatiliselt ja õigel ajal kuulipildujate, miinipildujate ja kahurwäe tule all hoitakse.

Päätungija tuli peab olema äärmiselt painduw. Teda peab tarwiduse korral wõima kiiresti koondada waenlase wastu-

panu punktide ja sõlmede wastu, tema peab katma oma osade edasitungimist ja ei tohi wiimaste liikumist segada. See on wõimalik ainult juhtumisel, kui pääletungiwa jalgwäe ja tema liikumist katwate abiwäeliikide wahel kogu lahingu wältusel on ustaw ja kiiresti töötaw side.

Præguses lahingtegewuses on side omandanud suure ja laiaulatuslise tähtsuse. Ilma tarwilise sidekorraldusest ei ole praegusel ajal ühegi wäeosa tegewus enam mõeldaw. Eriti suurt tähelepanu sideasjandusele pühendatakse Saksa sõjawäes. 1923 a. ilmunud määrustikus: „Ühendatav wäeliikide juhtimine ja lahingtegewus“, päätükk XV, öeldakse side kohta järgmist:

A. Üksikud sidewahendid.

Kiirtelegraaf, annab 7000 sõna ümber tunnis. Oma suure kogu ja kergesti rikkimineku tõttu wõib teda tarwitada seljatagusega sidepidamiseks ainult kõrgemates staapides, armee staapidest alates. Teda saab tarwitada ainult sellekohaselt ehitatud alusel.

Teleautograaf, annab teated edasi harilikude tähtedega kuni 1000 sõna tunnis. Tema wõimaldab sõnu dikteerida otsekohe aparati. Tema abil ühendakse sõjategewuse piirkonnas ainult suuremate wäeüksuste staabid, korpuse staapidest alates ja kõrgemale. Teda saab tarwitada ainult sellekohaste lisandustega. Tema pääl töötamiseks on tarwis sellekohaselt wäljaõpetatud meeskond.

Kloppija (der Klopfer) on harilik lihtsustatud telegraafi aparaat, mille pääl sellekohaselt wäljaõpetatud wastuwõtjad wõtawad sõnad wastu aparadi kloppimise järele. Tema täidab telegraafi aset ja tema abil ühendakse diwiisi- ja kõrgemad staabid. Teda saab tarwitada ka wäljasõja olukorras.

Telefon. Tema on kindlamaks sidewahendiks. Tema wõimaldab otsekohest omawahelist kõnelust. Juhede wedamine ja ülesseadmise nõuab aga teatawat aega ja tööjõudu. Telefoni meeskonnal läheb 1 klm. ulatusel üheliinilise juhe ülesseadmiseks keskmiselt 40 min. Kaheliinilise isoleerimatuist juhedest ühenduse korraldamiseks, kui postid koha pääl walmis seatud, läheb meeskonnal 16—24 töötundi.

20-sõnalise telefonogrammi edasiandmine wõtab 8 min., 20-sõnaline kõnelus 2 min.

Juhsid rikuwad: waenlase kahurtuli, tuul, lumi, pakane ja wälk.

Üheliinilise telefoni kõnelusi wõib kinni püüda. Selle ärahoidmiseks on tarwis pidada telefoni kõnelustes kindlat distsipliini ja kohtsõja oludes tarwitada hästi isoleeritud kahejoonelist ühendust.

Sädetelegraafi on tarwis korraldada järgmiste põhimõtete järele:

Suure tegewuse raadiusega liikumatuid sädetelegraafe wõib asutada kindlustes ja kohtades, kus nende jaoks on olemas kindlad alused.

Staapide ja üksikute wäeosade jaoks tuleb ehitada weetawad (rasked, keskmised ja kerged) wõi kantawad (wäiksed) sädejaamad.

Sädetelegraaf on hädatarwilik sidewahend telefoni ühenduse rikkiminekul ehk tema puudumisel, iseäranis kaugemate punktide wahel.

Wõitlewad osad wõiwad kasutada sädetelegraafi ainult lühemate teadete edasiandmiseks.

Säde edasiandeid wõib waenlane wabalt päält kuulata. Seepärast peawad kõik säde edasianded olema shifreeritud. Lahingu olukorras wõib sellest nõudest kõrwale kalduda ainult waenlase üle antawais teadetes.

Sädetelegraafi tegewust segawad elektri seisukorra muutused õhus. Mäginie maa wähendab tema edasiande ulatust.

Traadita telefon tema praeguse arenemisastme tõttu leiab sõjawäes weel wähe kasutamist.

Kohtsõjas tarwitatakse praegusel ajal maaühendusega sädetelegraafi ainult traatühenduse täienduseks. Tema edasiande kaugus oleneb maapinna omadustest ja ulatab keskmiselt 2 klm. pääle.

Üksteise läheduses asudes, segawad maaühenduses sädetelegraaf ja üheliiniline telefon teineteist. Seda wõib osalt kõrwaldada seega, et kõnelusi wõimaluseni piiratakse ja tarwitatakse ainult kaheliinilist ühendust.

Maaühendusega sädetelegraafi tegewuse pääle mõjuwad segawalt ka teised läheduses asuwad sädejaamad.

Maaühendusega sädetelegraafil antawaid teateid on wõimalik päält kuulata. Seepärast peab tarwitama siin ka samu ettewaatuse abinõusid, mis õhuühendusega sädetelegraafi juureski.

Heliograafid — walguse abil teadete edasiandjad — on tarviliseks side abinõuks lahingolukorras, kui traatühendus on hävitatud ning tema kordaseadmise raskendatud ehk võimatu või kui traatühenduse korraldamine maa kauguse tõttu ei ole tasuv. Heliograafside nimetakse sagedasti ka wilkuwsideks.

Wilkuw side rippuwate õhupallidega võimaldab teadete edasiandmist ka kõige raskemas olukorras.

Udu, aur ja kiirgaw ilm teewad wilkuwate sidewahendite tarwitamise sagedasti võimatuks. Helisignaale andmise koht peab waenlase waatlemise eest warjatud olema. Punased katted ja sellekohased kaitseained võimaldavad osalt teda waenlase eest peita. Waenlasest täiesti märkamata võib edasi anda ainult lühemaid teateid.

Rahuloldawatel waatlustingimustel on signaalid nähtawad: keskmiselt heliograafilt 4 klm., suurelt — 8 klm. Punase kattega heliograaf, kui wastuwõtmist kiikri abil toimetada, võib signaale anda kuni 18 klm. pääle.

Hää ilmaga ja rahuloldawal waatfuswõimalusel läheb korralikult väljaõpetatud mehel wilkuwa side abil 100 märgilise (20 sõna) teate üleandmiseks 10 minutit.

Tulimärguandjaid tarwitakse leppemärkide andmiseks. Tulimärguandeid tarwitakse enamalt jaolt tunnusmärkidena. Wärwide tähendused peawad ühised olema kuni suuremate wäeüksusteni.

Tulimärguandmiseks tarwitawad wäeosad signaalpüstolitest lastawaid walgus- ja signaalpadroneid, signaalpildujaist lastawaid granaate ja jalgwäe eelosade liikumise märkimiseks — walgusmürske.

Tulimärguandjad toimetakse edasi harilikudel telefoni kaarikutel ja muil lahingweoriistul.

Tulimärguande nähtawus oleneb maastikust, seljatagusest, walgustusest jne.

Nende andmise kohta on raske kindlaks teha. Tulisignaale on sagedasti võimalik waenlase omadega ära wahetada. Nemad võimaldawad waenlase petmist.

Optilisi märguandjaid (rätikuid, lippe, näitajaid, rätikute ja lippudega lehitamist) tarwitatakse leppemärkide edasiandmiseks. Neid tarwitatakse harilikult siis, kui muud sideabinõud katkestatud või puuduwad. Optilised märguandjad on

iseäranis kasulikud sidepidamiseks lennukite ja rippuwate õhupallidega.

Helisignaale tarwitatakse harilikult hoiatuste andmiseks, näiteks: lennukite kalaletungi, gaasrännaku teadustamiseks jne.

Wäeosad tarwitawad helisignaalest süstemaatilisel sarwe ja sireene, abihelisignaalidena, pääasjalikult gaaskalaletungide teadustamiseks, kellu, raudrelse, gonge jne.

Kaewiksõjas antakse kirjalikke teateid, käske ja skeeme edasi weel granaadi- ja kergeist miinipildujaist lastud mürskudes. Nende wastuwõtmiseks asutatakse juhatuspunktide läheduses erilised sihtimise märgid, kohad. Kaugused on granaatidel — kuni 1 klm., kergetel miinidel — kuni 1,3 klm.

Sidetuwide abil võib teateid saata tuwide lahtilaskmise kohast kuni nende pesade piirkonda. Seejuures on tarwis silmas pidada, et tuwi oleks maastikuga tutaw ja et ta sääl ära ei eksiks. Seks on tarwis tuwi maastikul enne mitu korda lennutada. Selleks läheb tuwil tarwis vähemalt 3 päewa.

Teatetuwid on ägedas tulesolnud sagedasti ainsamaks side abinõuks. Nemad ei olene maastikust ja nende tegewuse pääle ei awalda mõju gaasid. Nende ainukene puudus on, et nemad pimeduses, hämarikus, udus ja halwa ilmaga ei taha hästi lendu ette wõtta. Talwel lumega on nendel maastiku tundmine harilikust nõrgem.

Tuwide kohale toimetamine wõtab aega ja tuwidega teadete saatmine peab olema aegsasti ette otsustatud.

Pesade sagedane ümberpaigutamine takistab tuwide pikemaajalist ühtesoodu kasutamist. Harilikult saab ühe koha pääl tarwitada tuwi kõige rohkem kolm päewa. Uue pesakohaga harjutamine ja maastikuga tutwustamine mõjub nende arwu pääle wähendawalt: paljud eksiwad ära ja saawad surma.

Tuwide korralik teenistuswõime oleneb palju nendega mõistlikust ümberkäimisest ja nende asjatundlikust tarwitamisest.

Tuwi lendab harilikult 1 minutis 1 klm.

Koerad toimetawad teateid, käske ja skeeme edasi kõige ägedamas tules ja võimaldawad käskjalgade säästmist. Nemad töötawad täiesti korralikult ainult siis, kui dresseerijad tarwitawad neid asjatundlikult ja nendega hästi ümber käiwad.

Et teadete edasiwiimine nende poolt oleks korralik ja kiire, on tarwis neid alati harjutada. Teadete saatmise keskmine kaugus on 2 klm.

Sidewahendite hulka kuuluvad weel „kuulamise punktid“. Nende abil püütakse kinni waenlase telefonikõned, kontrollleeritakse oma telefonikõnesid ja tehakse kindlaks waenlase mineerimise tööd.

Kõrgemate ja keskmiste staapide kirjalikke käske võib kõige kiiremini edasi toimetada auto del ja mototsüklettidel. Nendega võib isiklisteks läbikäikimisteks sõita ühes weel ohwitser.

Rasketes tingimustes, kui teisi tehnilisi sidewahendid ei saa tarwitada, on ainsamateks sideabinõudeks rattasõitjad ja jalgsi ning ratsa käskjalad. Pikematel teedel toimetatakse teadete edasiandmist jalg- ja ratsakäskjalgadest ning rattasõitjatest moodustatud lendawate postide abil.

Jalgwäe postide juure antud lennukid on sideks jalgwäe eelosade ja keskmiste staapide wahel; kahurwäkke antud lennukid juhatawad tema tuld, andes wiimastele teada tema tule tagajärgi.

Teadete edasiandmiseks tarwitawad lennukid sädetelegraafi, tuli-, optilisi ja helksignaale, teadete pildumist õhust ja signaallaskmist kuulipildujaist.

Maapäält antawaid teateid wõtab lennuk wastu optiliste tuli- ja helksignaalide näol, arukordadel ka sädetelegraafil.

Rippuwatelt õhupallidelt antakse leppemärke ja käske. Nende teadete edasiandmiseks tarwitakse rätikuid, lippe ja wilkuwaid signaale.

Wõitlewad eelosad ja rippuwad õhupallid tarwitawad oma wahel sidepidamiseks tuli- ja wilkuwaid signaale. Sidepidamine nende abil on wõimalik ainult hää nähtawuse juures ja siis, kui maastik ei ole ülemäära künklik või metsane. (Järgneb). E. W.

Talisman.

Jutustus.

Õhtu eel sai kompanii ülem lahingukäsu kätte. Pääletungimine pidi järgmise hommiku koidikul algama.

Kapten tegi kiiresti tarwisminewad eelkorraldused, sõi hariliku sõduri õhtusöögi ja heitis siis küünis asuwatele heintele riietes puhkama.

Wäljas walitses juba täielik widewik. Reg uinumiseks oli käes, sest suwine öö on lühike. Kuid und ei tulnud...

Wastupidi senistele harjumustele, wõttis täna kaptenis iseäralik rahutus maad. See oli wõoras, seni täiesti tundmatu. Paljudest lahingutest oli kapten sõjaaastate kestwusel osa wõtnud ja paljud lahingu eelööd üle elanud. Kuid ialgi polnud temal sarnast iseäralist rahutust olnud nagu täna. Igakord warem oli ta rahulikult oma saatusele wastu läinud. Isegi esimestes lahingutes ei kaotanud ta tasakaalu. Kaaswõitlejed imestasid alati kapteni külma were üle. Ent nüüd: wana waenuwäljadel karastatud weteraan, kes vähemalt kümnetest lahingutest osa wõtnud — ja niisugune rahutu tunnel...

Kapten katsus end magama sundida, kuid asjata. Rahutult lendasid tema mõtted tagasi minewikku ja äratasid ülesse wanu mälestusi...

Lapsepõli... Karjaskäimine... Kooliskäimine... Esimene armastus... Kihlused... Pulmad... Kodust lahkumine... Sõda...

Samuti rahutult tungisid kapteni mõtted saatust warjawa loori taha ja töid säält esile tulewiku pilte... Pääletungi lahing... Waenlase äge kuulipildujate tuli... Mehed lööwad wankuma... Kapten julgustab neid... Korruga rinnus walu... Weri... Kuul on teda tabanud... Kapten waarub ja langeb...

Kapten tõusis asemelt ja läks õue...!

Oli mahe suwe öö. Sõdurid magasid. Ka metsawahi perekond puhkas. Kuuldu sid ainult walwuri ühetaolised sammud ja õöpiku laul, muidu oli kõik waikne...

Küüni ukse kõrwal oli suur kiwi. Selle päale istus kapten. Tahtmata kerkis küsimus esile: mida toob homme päew? Kui paljudele nendest, kes nüüd rahulikult küünis magawad, võib see wiimane öö ollal

- Kapteni pilk langes sõrmuse pääle, mis tema pahema käe nimetissõrme ehtis. Oli wäge huwitaw wanaaegne töö. Kuld sõrmus mustast metallist pääga, mis kaunistatud walgetest pärlitest ristiga.

Saladuslik oli selle sõrmuse ajalugu. Teda kinkinud wanal ajal keegi noor katoliku preester orjatüdrukule. Sõrmus rändas põlwest põlwe; wanemad pärandasid teda oma lastele. Temast räägiti imelugusid. Isik, kes sõrmust kandis, olla kaitstud kõigi hädaohtude eest. Palju teati niisuguseid juhtumisi jutustada...

Kaptenil tuli meele kodust lahkumise õhtu ilmasõja algul. Oli samasugune mahe suwe-öö, nagu täna. Naine saatis meest õue wärawani.

— Lähed kaugele sõtta, kus sind alaline hädaoht ümbritseb. Saan palwetama sinu eest päewad ja ööd!... Siin see sõrmus! Hoiatada teda alati hoolega oma sõrme. Temal on tõesti imetegew wõim. Usun, et nõnda kaua, kui teda oma sõrme kannad, oled väljaspool kõiki hädaohti. —

Nõnda rääkis naine nuttes ja pani lahkumale mehele sõrmuse pahema käe nimetissõrme...

Mees läks sõtta. Mitu aastat kestis sõda. Pea kogu aeg tuli waenlase surmakülwawa tule all wiibida. Langesid sõjasealtsimehed paremal ja pahemal pool. Ent kapten jäi kuulist puutumata...

Lõppes ilmasõda. Mees tuli terwena tagasi. Kodus ootasid naine ja poeg.

Aga üürikene oli jällenägemine. Idast tulid Sarmaatia lagendiku lapsed tule ja mõõgaga. Hirmus häwitus käis nende kannul. Kodumaa tarwitas kaitsjaid. Tuli wõidelda elu ja surma pääle...

Jälle läks sõtta mees. Saates ütles talle naine:

— Sõdisid seni wõõra maa eest. Kuid nüüd on tund tulnud kaitsta püha Maarjamaa pinda, et jäädawalt waba oleks Eesti! Meie esiwanemate saatus kohustab selleks, meie poja tulewik nõuab seda!... See püha rist, mis ehib sõrmuse pääd, kaitsku sind! —

Wapralt kaitses kapten kodumaad. Sissetunginud waenlane löödi tagasi. Wõidurikkalt marsis kapten oma kompaniiga Tartust Petserini. Waldas ägedas lahingus Petseri ja sundis waenlase Pihkwa alla taganema. Waenlane kogus jõudu ja tungis uuesti pääle. Ägedad olid lahingud Petseri ja Wastseliina all. Kuid waenlase

jõud murti. Kapten jälgis oma kompaniiga waenlast üle Marienburgi kuni Bolowski metsadeni, ja nüüd wõitles tema sääl, Marienhauseni all.

Waenlasele olid wärsked jõud tegewuses. Lahing saab äge olema. Millega tema lõpeb?

Kapteni pilk peatas sõrmusel. Ta wõt-
tis ta sõrmest ja waatas ligemalt. On see tõesti talisman, mis kaitseb tema omanikku igasuguste hädaohtude eest ja toob aina õnne enesega kaasa? On tõesti õiged need lood, mis sõrmuse imetegudest jutustakse? Wõi on kõik see ainult tühi ebauusk ja luule!...

Kapten ei olnud iialgi ennem selle küsimusega oma pääd waewanud. Ka täna waatas ta selle pääle kaunis ükskõiksest. Tema kandis sõrmust kui oma naise mälestust, ja mitte rohkem...

Aga kui siiski sõrmus talisman on? Kui temas tõesti see imetegew wõim peitub?

Ümbruses on täielik waikus, isegi ööpik on oma laulu lõpetanud...

Ja näeb kapten enda ees põlist tammikut, millest ühel pool küla ja teisel pool kirik asub. On kuuwalge öö.

Küla poolt tuleb noor naisterahwas wanaaegsetes riides.

Kirikust poolt sammub temale wastu pika kaswuga kahwatanud näoga munk.

Nad kohtawad tammikus. Munk suudleb õrnalt naist otsaesisele. Wõt-
tab siis oma sõrmest sõrmuse ja paneb selle naise sõrme. Kapten paneb imestades tähele, et sõrmus on just samasugune, nagu kaptenilgi: kuld sõrmus, mustast metallist pääga, mis ilustatud walgetest pärlitest ristiga.

Naine silmitseb huwitusega sõrmust, mis pandud tema sõrme.

Munk aga sõnab:

— Hoiatada teda jäädawaks mälestuseks minult. Walmistasin tema sinule. Tegin teda pühaõhtu-söömaaja peekri kullast ja imetegija jumalaema pisaratest. Tal on imetegew jõud. Kes teda kannab, see on kõikide hädaohtude eest kaitstud. —

Ja edasi näeb kapten mässawat merd. Puhub maru tuul.

Purjek on merehädas. Torm on teda kaljule wisanud.

Ta hakkab. Pääseb ainult üks mees, kes kalda poole ujub. Tema kõrwal sammub munk weepinnal. Ujuja on wäsinud ja hakkab wajuma. Weel wiimne appi-

hüüe!.. Kuid munk wõtab mehe käest kinni ja tallutab teda kaldale. Kaldal meest liiwale pannes lausub munk:

— Päästsin sind, sest sa kannad sõrmust, mille kinkisin sinu wanaemale. Nõndakaua, kui see sõrmus sinu kätt kaunistab, saan sind kõikide õnnetustest eest hoidma. —

Seejärel näeb kapten ennast lahingus olewat.

Ta jookseb oma kompaniiga tormi waenlase kindlustatud seisukohtade pääle. Waenlane awab ägeda tule kuulipildujast. Langewad seltsimehed paremal ja pahe-mal pool. Kuid kapteni ees sammub noor munk tulise ristiga ning warjab teda kuu-lide eest. Munk pöörab end kapteni poole ja ütleb:

— Kaitsen sind, sest sinu sõrmes on sõrmus, mille kinkisin sellele, keda nii väga armastasite. Hoi-a seda sõrmust hoolega! Temaga on seotud sinu elu. Kaotad sõrmuse, kustub sinu elu küünal...

Siis ilmub kaptenile pilt kodust. . .

Õhtune ämarik täidab tuba.

Naine uinutab poega magama. Poeg ei taha veel uinuda.

— Kus isa on?

— Isa on kaugel sõjas.

— Mis isa sõjas teeb?

— Isa ajab wõõrad mehed minema. Wõõrad mehed tulid meie maale ja tahtsid kõik meie hobused, lehmad ja lambad ära wiia ja meile haiget teha. Isa läks ühes teiste meestega wõõrastele wastu ja kihutab nad minema. Ta ajab neid õige kaugele, et nad enam tagasi tulla ei saa.

— Kui isa wõõrad mehed kaugele ajab, siis tuleb isa koju. Siis läheb poeg isale wastu ja ütleb: tere isa!

Wiimaste sõnade ajal on woodi ette noor munk ilmunud. Ta waatab kurwa pilguga ema ja lapse pääle ja räägib:

— Juba homme tuleb isa koju! . . .

Korraga ilmub munk kapteni juure. Ta tuleb kiirel sammul metsa salust ja on väga tõsine. Kapteni juure jõudes, ütleb munk karmilt:

— Anna minu sõrmus siia! Tema tegewuse aeg on möödas. Pühaõhtu-söömaaja karikas tahab parandada ja jumalaema nõuab oma pisarad tagasi. Sina aga lähed homme koju, kus sind naine ja poeg ootawad!

Selle järele wõtab munk kaptenilt sõrmuse ning kaob temaga kaugusse. Kapten tahab järele minna, aga kellegi raske käsi haarab teda õlast kinni ja hoiab tagasi.

— Tõuske üles, herra kapten! Mehed ootawad. Aeg on minna!

See oli kompanii weltweebel, kes nõnda raskesti tukkuma jäänud kompanii ülemat äratas. Kapten tõusis ehmatanult püsti. Ta haarab sõrmuse järele. Kuid teda ei ole. Otsitakse küll hoolega kiwi ümbrus läbi, aga sõrmust ei leita. . .

Wäljas on juba walge. Aeg on käes... Pataljoni staabist küsitakse telefoni teel järele, kas kompanii on juba wälja läinud. Ei olnud enam aega sõrmuse otsimiseks — tuli minna.

Raske südamega läks kapten lahingusse. Imelikud unenäod ja ootamata sõrmuse kadumine mõjusid rusuwalt tema pääle. . .

Lahing sel päewal ei õnnestanud. Meie pääletung löödi tagasi. Ei aidanud meie sõdurite ennastsalgaw waprus. Waenlane oli wärsked jõud, hääde tehniliste abinõudega warustatult, wõitluswäljale koondanud. Ühel wäsinud sõduril tuli kolme waenlase puhanud mehega wõidelda.

Kaotused olid suured. Ka juhtidest langesid mitmed. Wiimaste hulgas oli ka kapten. Keskhommikuks toodi tema surnu-keha metsawahi maja juure, kust warsti edasi saadeti kapteni kodukohta. . .

Mõni nädal pärast seda leidsid metsa-wahi lapsed küüni juures mängides liiwa seest kuldsõrmuse, millel oli mustast metallist pää pärlitest ristiga.

J. J.

Kapten Richard Woldemar Kent †.

Kapten Kenti ei ole enam!

Keskmisel pühal — 9. skp. — lahkus ta tiisikuse ohvrina meie hulgast ja 12. skp. wiidi ta sõjawäe orkestri leinahelide saatel wiimsesse puhkepaika — Kaarli wanale surnuaiale. Leinas saatis puusärki suur rahwakogu, kurwalt sammusid kaaswõitlejad, sõbrad ja walupisarais astus noor abi-kaasa kolme wäikse lapsega surnuwankri taga.

Päike — mille järele ta elus ikka ja alati igatses — paistis soojalt, kui oleks tahtnud olla veel wiimast korda temale hää.

Ta sündis 21. augustil 1889 a. Uue Wõidu wallas, Wiljandimaal. 1907 astus Aleksei sõjakooli, mille 1909. a. lõpetas. 1912. a. loobus ta tegewast teenistusest.

Eesti wabadussõja lahtipuhkemisel kohtame teda noorema ohwitserina 4. rahwawäe rügemendis. Säält tõuseb tema lühikese aja jooksul loodawa sõjakooli roodu ülemaks ja ühtlasi taktika lektoriks. Südamega asja kallale asudes ja ise kohusetäitmisel eeskujuks olles, wõidab leitnant Kent siin suurt lugupidamist. Kuid ei puudu ka waenlasi, sest nii mõnelgi kaswandikul, kui tulewaseks ohwitseriks kõlbmatul, tuleb koolist lahkuda.

1921. a. nimetatakse ta sw. õpetuskomitee kantselile ülemaks, milline amet tema pääelutööks kujunes. Noore riigi sõjawägi wajas juhatust õpetamise alal. Leitnant Kent awaldab „Sõduris“ „Kõned taktikast“ — „Sõduri kaswatus“ (töötatud ühes kolonel Reek'iga) jne., mis seni oma wäärtusi kaswatusalal pole kaotanud. Meie määrustikkude ja sõjawäeline keel, mis seni täitsa juhuslikku iseloomu kandis, wõtab warsti tema järjekindla töö tõttu kindla ja otse-arenewa suuna, mis warsti üldist tunnustamist ja rahulolemist leiab. Kui osaw operaator, teeb ta puudulikust käsikirjast trükiwalmsis määrustiku ehk eeskirja, millest nüüd meie terve kaitsewägi õpib.

Leitnant Kent ei leidnud sellest ametlikust tööst rahwa ja kaitsewäe hääks küllalt olewat. Oma tegewust iseloomustades hüüdsõnaga: „Kui keegi sunnib sind käima ühe wersta, siis mine kaks“ — asus ta veel samal aastal suurema teose „Distipliini“ kirjutamisele, mis käsiraamatuks sõjawäe kaswatajaile pidi olema. Üheksa kuud uneta öid, ja teos walmines 1922. a. kewadeks.

Selle kõrwal ilmub kindralstaabi kolonel Reek'i ja tema koostöötamise tulemusena „Ratsahobuse wäljaõpetamine“.

Tagajärjeka tegewuse arenemisega suurenesid ka nõuded enese wastu. Juba leidis ta, et pole küllalt omandatud üldharidusest, et õpetuskomitees teenimiseks on waja kõrgemat haridust. Kui tuli sügis, astus 34-a. kolmelapselise perekonna isa õhtukeskkooli ja lõpetas selle järgmisel — 1923. a. — wäga hästi.

Kuid siis juba kõhis ta, saanud haiguse samal talwel allohwitseride kooli eksamil! Ei kadunud veel lootused, sest ees seisis veel terve suwi, pikk päikesepaistelise ja soojade ilmadega suwi ja Haapsalu sõit. Aga minewal aastal oli päikest wähe, ilmad külmad ja loodetawat paranemist ei tulnud.

Lootused ei kadunud veel siiski — jäi üle ju veel ime, sest tahe elada oli suur. Minewal sügisel sõitsime ühes Tartu, kadunud lõpuks ülikooli matrikkel õigusteaduskonda käes. Laienesid wäljawaated ja awarana paistis tulew tegewus põld. Miks siis Jumal ei peaks veel wõimaldama elada?

Palawik aga tõusis, hääl wähenes, kuid tööst ta weelgi ei lahkunud. Tema arwates ei lubanud seda talle nii õpetuskomitee tolaegne tööjõudude seisukord kui ka ta oma majandusline olukord. Sel kewadel formeeritakse õpetuskomitee kindralstaabi 6-ks osakonnaks ümber, kuhu kapten Kent A jaoskonda määratakse. Sääli ei tulnud kapten Kentil enam teenida. Kui enam jõudu ei olnud — see oli märtsi algul s. a. — jäi ta koju. Enam ei suutnud siis paranemist tuua ei sanatoorium, ei Nõmme, kus ta oma wiimased päewad mööda saatis! Ja kolme kuu pärast wiime Sind, armas Richard, wiimsele puhkepaigale!

Walus, et sündis see siis, kui aimasid, nägid awarat tulewikku waatepiiril, kuhu sammud juba liginemas, kui ametkonnas teowõimalus uuenes ja laienes, siis kui päike, Su armastatud päike, oma kulda alla puistab ja loodus end soojusest ehib. Su aeg nüüd elada ju oleks!

Kui matuse-kõnne põimused waikse koraalimuusika saatel kogupaugud, merelt kostsid õhtu-

rahusse tagasihoidlikud kahurmürtsud ja saatjate rinnust kaastusid ohked, olid need kui leina etteheited saatuse karmusele, et liig wara ta wõtnud weel elada ja tegutseda tahtwa tööjõu. Raske, et sündis see nüüd!

Ehk osutub ometi Sulle sääl teisel pool õnn, ehk leiad Sa sääl oma soovitud päikese! Nii tahaksime, Su sõbrad, armas Richard!

Uinu rahus!

14. juunil 1924.

Kapten Jalajaks.

Kõrgemate sõjaõpeasutuste suwised praktilised õppused Nõukogude Wenes.

Et ühtlustada kõrgemate sõjaõpeasutuste kuulajate suwist praktilist ettevalmistust, korraldatakse Nõukogude Wenes iga aasta kõrgemate sõjaõpeasutuste ühendatud laagriõppused.

On kawatus tänawu suwel niisuguseid õppusi korraldada juulikuul Leningradi sõjaringkonnas kõrgema kahurwäe kooli Luuga poligoonil. Korraldatawatest õppustest wõtawad arwatawasti osa kõrgemad laskeasjanduse, ratsa- ja kahurwäe, õhuwaatluse, side-, sõjamaskeerimise ja sõjakeemiline kool. Pääle selle wõtawad õppustest osa ka sõjaakadeemia (kindralstaabi akadeemia), kahurwäe akadeemia ja kõrgemate sõjaakadeemiliste kursuste kuulajad. Et wõimatu olewat tänawu kõiki nimetud sõjaõpeasutuste kuulajaid Luuga poligoonile ühendatud harjutustele saata, komandeeritakse wastawate sõjaõpeasutuste ülemate korraldusel punaseid juhte õppustele ainult teatud arwul.

19—26. juulini kawatsetakse Luuga poligoonil toime panna kõrgemate sõjaõpeasutuste ühine manöwer, mille korraldamiseks praegu eri staapi moodustakse.

Eelolewate ühendatud harjutuste kawad seatakse niisugusel alusel kokku, et igal koolil võimalus oleks õppustel väljendada neid tegelikke tagajärgi, mida kool oma erialal saawutanud, tutvustades nendega ühtlasi muid koole. Õppuste tagajärgi tahetakse ära kasutada kõrgemate sõjaõpeasutuste õpekawade ümbertöötamiseks ja täiendamiseks.

Hiljuti kinnitati sõjaakadeemia suwiste harjutuste kawa. Selle kawa järele algawad suwised harjutused sõjaakadeemias 4. juunil s. a.. Harjutused kestawad alamal ja wanemal kursusel kuni 9. augustini, täiendawal kursusel kuni 31. juulini. Järjekordne lend sõjaakadeemiast on 1. augustil. Õppuste waheaeg alamal ja wanemal kursusel kestab 15. augustist kuni 30. septembrini.

Alamale ja wanemale kursusele on harjutuste piirkonnaks määratud oktoobrikuu nimelised laagrid Moskwa sõjaringkonnas.

Täiendawa kursuse kuulajatele on otsustatud praktilisi harjutusi korraldada, nagu: välissõidu Lääne sõjaringkonna piiriäärsetesse raioonidesse; tutvumise reorganiseeritud jalgwäe kompanii lahingtegewusega Kuskowos, Moskwa läheduses Kõrgema Laskeasjanduse Kooli juures; sõjatehaste, merilaewastiku ja merikindlustuste ülewaatuse Leningradis ja Kroonlinnas; kahurwäe välissõite Luuga raioonis.

Leningradis asuwa meriwäe akadeemia kuulajad on suwisteks praktilisteks õppusteks Baltimere sõjalaewastiku koosseisu kuuluwatele laewadele määratud. Nad on kohustatud laewastiku suwistest õpesõitudest osa wõtma. Eriülesandeks on neile tehtud õhutada suwistel õpesõitudel laewade juhtide ja meeskondade seas huwi keemilise wõitluse võimaluste wastu merel, organiseerides laewadel meriwälisi sõjakeemia sõprade ringe.

M.

Ametlikud teated.

Wiiakse üle teenistusse: Sanitäär nooremleitnant Leonhard Pääsuke 1. jalgwäe rügemendist — 5. jalgwäe rügemendi, arwates 1. juunist s. a. Meriwäe nooremleitnant Woldemar Niilender Merijõudude staabist — Lennuwäe rügemendi, arwates 1. juunist s. a. Nooremleitnant Mihkel Parsmann Merijõudude staabist — Lennuwäe rügemendi, arwates 1. juunist s. a. Meriwäe nooremleitnant Aleksander Werwald Lennuwäe rügemendist — Merijõudude staapi, arwates 1. juunist s. a. Meriwäe nooremleitnant Richard Jöffert Lennuwäe rügemendist — Merijõudude staapi, arwates 1. juunist s. a. Kapten Eduard Pensa Lennuwäe rügemendist — 1. soomusrongide rügemendi, arwates 1. juunist s. a. Nooremleitnant Samuel Ritsberg Lennuwäe rügemendist — Arsenaali, arwates 1. juunist s. a. Meriwäe nooremleitnant Nikolai Walge — Läänemere laewastiku diwisjoni, arwates 1. juunist s. a.

Arwatakse reserwi: Leitnant Karl Dulder Lennuwäe rügemendist, arwates 1. juunist s. a. Leitnant Oskar Luha endisest 2. suurtükiwäe rügemendist, arwates 1. juunist s. a. Leitnant Richard Mäggi 1. jalgwäe rügemendist, arwates 24. maist s. a. Nooremleitnant Leopold Reinap 1. soomusrongide rügemendist, arwates 28. maist s. a. Registreerimisele ilmunud nooremleitnant Hans Neufeld, arwates 31. maist s. a. Registreerimisele ilmunud lipnik Aleksander Arro, arwates 13. maist s. a. Sõjaministri noorem adjutant nooremleitnant Max Inn, arwates 1. juunist s. a. Sõjaaegne ametnik Joosep Uiga Sõjawäe staabist, arwates 13. apr. s. a. Sõjaaegne ametnik Johannes Andreson endisest 2. suurtükiwäe rügemendist, arwates 1. maist s. a. Sõjaaegne ametnik Johannes Johansson Sõjawäe hobuste tagawarast ja laatsaretist, arwates 1. jaan. s. a. Sõjaaegne ametnik Samuel Wasser Piirwalwe walitsusest, arwates 1. juunist s. a. Regist-

reerimisele ilmunud loomaarst Pawel Panow, arwates 20. maist s. a. Registreerimisele ilmunud lipnik Jaan Kattai, arwates 19. weebruarist s. a.

Arwatakse erusse: Registreerimisele ilmunud noorem-leitnant Eugen Mitt 2. diwiisi laatsareti arstlise komisjoni otsusel, arwates 20. märtsist s. a.

Kustutakse sanitäär ohwitseride nimekirjast: Sanitäär kapten Edgar-Eduard Werther 1. jalgwäe rügemendist, kes 26. mail s. a. surnud.

Määrus auastme tunnusmärkide kandmise kohta aja- ja üleajateenijatel.

Sõjaministri käsukirjaga kästakse kõiki aja- ja üleajateenijaid, kes teeniwad alaliselt ja on nimetatud

kohtadele, millel auastmeid pole koosseisus ära näidatud:

- 1) palgaga 450 mrk. ja rohkem kanda weltweebliile wastawaid auastme tunnusmärke;
- 2) palgaga 400 mkr. kuni 450 mrk. — wanem allohwitseri auastme tunnusmärke;
- 3) palgaga 300 mrk. kuni 400 mrk — noorem allohwitseri auastme tunnusmärke.
- 4) palgaga 250 mrk. kuni 300 mrk. — kapralli auastme tunnusmärke ja
- 5) palgaga alla 250 mrk. — reamehe wormi.

See kord on maksew wana wormi kandmise juures, kuna sõjaministri käsukirjaga № 65 — 1924 a. awaldatud wormi kandmisel ülewalmimetatud kohtadel teeniwatel sõduritel tuleb kanda wastawalt riwitute auastme tunnusmärke.

Ratsawõistlused Tartu garnisonis.

Ratsarügemendi ohwitseride ratsaspordi ringi poolt korraldati 1. juunil s. a. Tartus lennuväljal ratsawõistlused.

Wõistlustest wõtsid osa rügemendi ohwitserid ja meeskond, pääle selle Tallinna üksikust eskadronist üks ohwitser ja kaks sõdurit.

Et see spordiala meil wäga wähe harrastust leiab, on osalt selektataw wastawate hobuste puudusega, kuid ei wõi alla kriiputamata jätta ka teatawat leigust asja wastu ohwitserkonnas.

Sõjawäelaste seas peaks ratsasport lugupeetawale kohale tõusma. Iseäranis ratsa- ja suurtükiwäe osades, kus iga elukutseline sõjawäelane ratsasportlane peaks olema. Osalt sünnitab küll kulusid hobuste toimetamine kaugelt wõistlusplatsidele. Ka õnnetute juhtumistega wõiwad rasked kaotused ja kulud kaasas käia. Kuid hää tahtmise ja julguse juures saaks ka sellest üle.

Ratsarügemendi ohwitserkond, asutades omawahelise ratsaspordi ringi, tahtis panna seega aluse hobusespordile Eestis. Osalt läks see temal korda 1921 a. kewadel Tartus korraldatud ratsaspordi wõistlustega.

Ratsarügemendi ratsaspordi ringi juhatus korraldas, nagu eelmistel aastatelgi, ka tänawu wõistlused, et õhutada huwi hobuse ja ratsa-asjanduse wastu ning sundida wõistlusele wäljatulewaid ratsanikke mõnekuulisele puhtsõjawäelisele trai-

ningule. Mõõdunud wõistlustest wõib öelda, et see eesmärk rahuloldawalt kätte on saadud. Kuigi weel wähe, siiski rohkem kui kunagi warem, oli wõistluswäljal elukutselisi sõjawäelasi wõistlemas.

Nii mõnedki, kel hääd hobused käepärast, puudusid weel, samuti ka puudusid mõned, kel tahtmist küllalt, kuid puudus wastaw hobune. Ehk suudawad tufewaseks wõistluseks nii ühed kui ka teised ennast enese kui ka hobuse poolt wõistluswõimsaiks täien-dada. Loodame, et ilusal sõjawäelisel ratsawõistlusel tulewikus julgeid gruppe näeme.

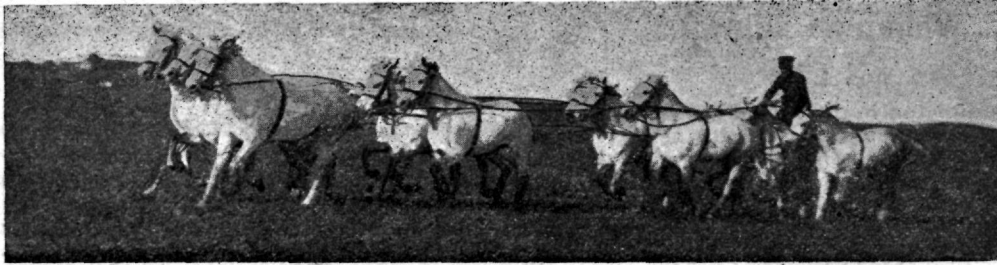
Ohwitseride wahelisel hobusewõistlusel wõitsid: I auhinna noorem-leitnant Till, II — noorem-leitnant Jänes, III — noorem-

leitnant Andrejew. Ohwitseride wahelises Steeplechase'is tuli esimeseks noorem-leitnant Till, teiseks noorem-leitnant Jänes. Teisena tuli kohale noorem-leitnant Andrejew, kes stardis 8—10 hobuse korpust taga, kuid jury poolt sellepärast wäljaspool wõistlust tunnistati, et teise hobuse pääl sõitis, kui üles oli antud. Ohwitseride wahelisel 1400 m. läbisõidus tuli esimesele kohale noorem-leitnant Onny, teisele noorem-leitnant Andrejew.

Meeskonna wahelises hobusewõistluses tuli esimesele kohale noorem allohwitser Sibul, teisele kapr. Murik, kolmandale weltweebel Anderson.

Hüpe üle tundmata takistuse.

Weltweebel Anderson juhib ohjadel 12 hobust.

Meeskonnawahelisel teatesõidul (9 klm.) täitsid ülesande kõige kiiremini kapral Murik ja husaarid Tõnisson ja Sild.

Siin oli huwitaw näha, kui suur tähtsus on sammu arendamisel hobuse juures. Nimetud meeskond wõitis ühe kilomeetri sammu pääl, kuna üks hobune teisest $\frac{1}{5}$ klm. sammus maha jäi.

Mõõgaga raiumises tuli esimesele kohale wanemallohw. Wari, teisele weltw. Lillakas, kolmandale husaar Mordengoff.

Piigiga torkamises tuli esimesele kohale w. allohw. Wari, teisele, w. allohw. Kitsart, kolmandale husaar Mordengoff.

Dshigiteerimises tuli esimesele kohale noor-sõdur Assak, teisele noorsõdur Pärt, kolmandale husaar Rooma.

Erilist tähepanu äratas weltweebel Anderson, kes ise sadulas istudes 12 hobust traawil ja galopil ohjadega juhtis. S.

Bibliograafia.

S. S. S. R. uued määrustikud.

Nõukogude Wenes on kõrgema sõjareaktsoonilise nõukogu ametlikul väljaandel hiljuti trükist ilmunud järgmised määrustikkude pääkommisjoni poolt kokkuseatud määrustikud, mis kinnitatakse ajutiseks tarwitamiseks:

1) Jalgwäe lahingteenistus. Käsi- raamat juhtiwale koosseisule.

2) Töölise-Talupoegade Punase- Wäe ajutine laskemäärustik. (Tulirel- wad). 1891 a. wintpüss.

3) T. T. P. W. ajutine laskemäärustik. (Tulirelwad) Lewis'i süsteemi käsi-kuulipilduja (Inglise).

4) T. T. P. W. ajutine laskemäärustik (Tulirelwad). Nagani süsteemi rewolwer, 1895 a. mudel.

5) T. T. P. W. ajutine laskemäärustik. Juhendid laskewäljade, tiiride ja märkide ülessead- mise abinõude korraldamiseks.

6) T. T. P. W. ajutine laskemäärustik. Määrused wintpüsside, automaatide ja kuulipildu- jate proowilaskmise toimetamiseks.

7) T. T. P. W. ajutine kahurwäe mää- rustik (Laskmine.) Laskemäärustik rasketel 107. m. m. (42") wälisuurtükkidega warustatud patareidele.

* * *

Tõlkekirjandusest on samal kirjastuse wenekeeles ilmunud: W. Pfeiffer, Jalgwäe määrustiku projekt. Teine osa. Lahing.

Kapten Pfeiffer on laialt tuntud mitte ainult Saksamaal, waid ka wäljaspool. Kõik, mis tema kirjutab, on tema isikliste lahingukogemuste tule- mus, sest tema oli ilmasõjas kaua pataljoni ülem kõige mitmekesisemates olukordades ja mitmetel wäerinnetel. Selle tõttu on Pfeifferi tööd harul- daselt elulised ja tunnistawad jalgwäe lahingtee- nistuse raskuste täielikust tundmisest. Ülalnimeta- tud raamat loetakse kõige wäärtuslikumaks kogu Saksa päälesõjaegsest sõjakirjandusest. Pfeifferi raamat jaguneb 2 ossa: 1) suursõda, 2) wäike- sõda. Esimene osa jaguneb 6 jakku: 1) üldised alused, 2) kaitse, 3) pääletung, 4) lahingülesannete ülesseadmine, 5) wõitlus tankidega ja 6) wõitlus madalalt lendawate aeroplaanidega. Teises osas on 2 jagu: 1) pääletung kaewikus ja 2) retk.

A. K.

Wäljamaa sõjawäed.

Läti.

Sõjaministeeriumi kawatsused. Läti sõjaministeerium kawatseb eelseiswatel aastatel kõwendada sõjawäe tehnilist külge. Kõigepäält kawatsetakse suurendada lennuväge. Suurt rõhku pannakse merilennuwäe asutamise pääle. Tahetakse suurendada tankide ja soomusautode wäeosasid. Seni puuduwad Lätil kerged tankid.

Sõjawäe toiduga warustamise küsimust kawatsetakse lahendada sel teel, et diwiisidele antakse suurem iseseiswus. Seljataguste asutuste arwu ja koosseisu wähendatakse.

Sõjawäe ametnikkude küsimust lahendatakse sel teel, et administratiiv-ohwitserideks saawad need ametnikud, kes lõpetasid ehk lõpetawad weel sõjakooli täieliku kursuse ehk sellele wastawa õpeasutuse. —g.

Kroonika.

— Sõjaminister O. Amberg wiibis 1—5 juunini wäeosade ja ruumide ning intendantuuri ladude ülewaatuse otstarbel II diwiisi piirkonnas Tartus, Walgas, Wõrus, Petseris. Pääle Tartu annab wastawate ruumide puudus end igalpool kibedasti tunda.

— 7. juunil saabusid kapten Sidney R. Bailey juhatusel Tallinna 5 Inglise destroyerit: „Mackay“, „Volorous“, „Verdun“, „Vectis“, „Whitley“. Ohwitseride auks korraldati ohwitseride kasiinos ball, madrustele „Sõdurite kodus“ tantsuõhtu. Laowastik lahkus Tallinnast 12. juunil.

— Inglise sõjalaewastiku ja Eesti meriwäe waheline jalgpalliwõistlus „Kalewi“ wäljal lõppes inglaste wõiduga 4:0 (2:0).

— Esimesel Nelipühi päewal, 8. juunil, pandi Tallinna sõjawäe surnuaial suure rahwakogu ja palju õe esitajate osawõtmisel nurgakiwi langenuid sõdurite mälestussambale. Peeti kõnesid ja pandi hulk pärgi. Auwahtideks ilmusid Eesti meriwäe orkestri saatel ka 50 Inglise meriwäelast, kuna Inglise merewäe orkester Eesti madruste ees marssis.

— Samal päewal asetati Juuru kiriku seinale marmorist mälestustahwel wabadus- ja ilmasõjas langenuid sõjawäelaste nimedega. Eesti wabadussõjas on Juuru kogudusest langenuid 23, ilma sõjas 51, wiimases jäljeta kadunud 36.

— 9. juunil jõudis Tallinna Inglise major Symon, kellel ülesandeks wabadussõja ajal Eestis maetud Inglise sõjawäelasi ühte kohta Tallinna sõjawäe surnuaiale koondada.

— Ameerika Ühisriikide kindral J. H. Rice ja esitaja Balti riikides kindralstaabi major Henry Mac Leon käisid 9. juunil sõjaministeeriumis, kus neil meise kõrgemate sõjawäelastega pikemad läbirääkimised olid.

— 12. juunil jõudsid külaskäigule Tallinna Inglise ristlejad „Calliope“, „Carysfort“, „Canterbury“.

— 9. juunil suri kindralstaabi VI osak. A. jaosk. ülema abi kapten Richard Kent.

— Narwas laskis 7. juunil enese rewolwrist maha 1. diwiisi suurtükiwäe kohaliku pargi komandant leitn. Karl Paulson.

— Ajalehtede teatel tuleb sõjawäelaste pensioni seadnud meriwäe leitnant G. Lagus. Merijõudude staabi wäljaanne 1924. a. 177 lehekülge. Kiwitrukis.

Üleriiklised kaitsewäe spordiwõistlused.

Tallinna garnisoni spordikomisjon korraldab septembri algul s. a. üleriiklised kaitsewäe spordiwõistlused järgmise kawa järele:

1) Jooksud: 100, 200, 400, 800, 1.500, 5.000, 10.000 mtr.; 110 mtr tõkkejooks (madalad tõkked); teatejooksud: 800+400+200+200 mtr., 5×400 mtr., 10×1.000 mtr.

2) Tõuked ja wisked: kuul — tugewama ja mõlema käega; ketas — tugewama ja mõlema käega; oda — tugewama käega; granaadi wiske.

3) Hüpped: kõrgus-, kaugus- ja kolmik-hüpped — hoota ja hooga; teiwashüpe.

4) Wiiewõistlus: kaugushüpe hooga, oda-wiske tugewama käega, 200 mtr. jooks, kettaheide tugewama käega ja 1.500 mtr. jooks.

5) Ujumine: 50, 100, 500, 1.000 mtr.; 50 mtr. rakmetes ujumine.

6) Wehklemine: espadroonidel ja püssidel.

Sõjawäeline wiiewõistlus:

- 1) 5 klm. käimine rakmetes.
- 2) Laskmine 200 mtr. pääle.
- 3) 60 mtr. jooks rakmetes.
- 4) 50 mtr. wabaujumine.
- 5) Granaadi wiske.

Grupijooks rakmetes kerge kuulipildujaga:

Maa pikkus 1 klm: grupi koosseis: 10 sõdurit ja 1 ohwiter.

Wäeosade gruppide waheline neljawõistlus:

- 1) 10 klm. rakmetes käimine.
 - 2) 100 mtr. ujumine (aeg wõetakse riidest lahtiwõtmise silmapilgust alates).
 - 3) Laskmine lamades 300 mtr. pääle.
 - 4) Granaadi kauguswiske.
- Grupp kolm meest suur.

Toimetusele saadetud kirjandus.

Agu №№ 22, 24. Kirjanduse, kunsti ja kultuuri ajakiri.

Kodu №№ 11, 12. Perekondlik kirjanduse, teaduse- ja kunsti ajakiri.

Eesti Politseileht №№ 21, 22. Administratiiv õigusline aegkiri.

Eesti Mets № 10, 11, 12. Metsa- ja jahiasjanduse ajakiri.

Eesti Majandus № 19, 20, 21, 22. Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri.

Jalgwäe lahing. Ohwitseridele ja allohwitseridele tegewas wäes ja reserwis. Vironia kirjastus Narwas. 44 lehekülge teksti ja 6 lehekülge joonistusi. Hind?

Meriwäe administratiiv-ala käsiraamat. Kokku seadnud meriwäe leitnant G. Lagus. Merijõudude staabi wäljaanne 1924. a. 177 lehekülge. Kiwitrukis.

Wastutaw toimetaja: **E. Limberg.**

Wäljaandja: **Kindralstaap.**